

Samverkansplanering

- en jämförande studie mellan praktik och teori

Examensarbete i planering (20p), Magnus Ydmark
Institutionen för Landskapsplanering, Alnarp, SLU
Handledare: Anna Ranger
Examinatorer: Gunilla Lindholm och Mats Lieberg
2006-12-18

Tack !

Anna Ranger, Vibeke Møgelvang Nielsen, Lena Wästberg , Ole Reiter, Gunilla Lindholm, Mats Lieberg, vänner som stöttat...

...Sara (som har läst, trott och diskuterat)

Collaborative planning

– a comparative study of theory and practice

Why

There is today, according to my experience, a growing interest and demand for a more inclusive and transparent planning process. Also, if we are going to be able to reach a truly sustainable society it is my belief that there is a need for a more integrated collaboration between different actors. Where the social, economic and ecological values can influence and benefit from each other. The question then is, how can the planning system accommodate that kind of collaboration?

Purpose

My aim for this thesis has been to study a selection of the theoretical work that exist about collaborative planning. Also I chose to study a local project with the aim of creating a planning team, composed of residents from the village. By comparing the theory with the experience from the project I was hoping to reach a better understanding of the possibilities and problems with collaborative planning. This is needed to learn about how a collaborative planning process could be improved in a Swedish context.

Theory

For the theoretical study I have focused on work by professor emeritus Patsy Healey who is one of the leading expert on collaborative planning. To connect her theoretical work to a Swedish context I have also studied work by Swedish researchers. The main reasons for implementing a more inclusive planning system that I found in the theoretical work are:

- Increased social and institutional capital.
- Combination of professional and experience based knowledge.
- Broader understanding and acceptance for the planning issues and solutions.
- Possibility of better representation of different actors and values within the society.

What needs to be done:

- Thoroughly examine the structure of the process and the prerequisites for it to function.
- Expose and balance the power structure.
- Find an unbiased process leader that is able to both to facilitate the process and balance the power relations.
- Clearly define the possibilities and limits for the project and the different actors mandate.
- Identify actors and compose a balanced representation in the project.

Collaborative planning as P Healey proposes, is a policy driven planning process. Experts, inhabitants, storekeepers e t c form a team that through consensus agrees on a policy to use as guidance for the future planning. By focusing on policy decisions it is possible to reduce the risk of conflicts connected to specific geographic issues. The policy is then translated into an action plan.

Project

As a second part of my thesis I have been observing a project and interviewing the participants. The project had the aim to establish a local planning team for a regeneration project. From the interviews it became apparent that the relations between the team, politicians (who gave the group the mandate) and the civil servants and specialists within the municipality's organisation were of great importance. The issues that were discussed and the projects that were initiated were usually small in scale and very site specific.

Conclusion

What is needed to improve the possibilities of a truly collaborative planning is primarily process leaders that can balance and facilitate the process. There is also the need for political support and the ability to balance the power relations within the group. A long time commitment will also be necessary for the success of such a process. There is in my opinion a suitable scale to start these processes and that is some where in between the local development plan (small scale) and the comprehensive plan (large scale).

Innehållsförteckning

1 Inledning	8
1.1 Bakgrund/Problemområde	10
1.2 Syfte och frågeställning	11
1.3 Begreppsdefinition	12
1.4 Avgränsning	12
1.5 Målgrupp	12
2 Metod	14
2.1 Den kvalitativa forskningsmetoden	14
2.2 Studiobjekt	16
2.2.1 genomförande av deltagande observationer	17
2.2.2 Intervjuer	18
2.2.3 Min roll i processen	20
3 Teori och tidigare forskning	22
3.1 Inledning och historisk överblick	22
3.2 Samverkansplanering	25
3.3 Styrning och ansvar	26
3.4 Införandet av översiktsplaner	29
3.5 Lagstiftning	30
3.6 Planerarens roll	31
3.7 Faror och motargument	34

4 Empiri	36
4.1 Bakgrundsbeskrivning	36
4.2 Svalöv	40
4.2.1 Teckomatorp	41
4.3 Intervjuredovisning	41
4.3.1 Organisation	41
4.3.2 Tid	45
4.3.3 Tillgänglighet och kommunikation	47
4.4 Konferenser och studiebesök	50
5 Analys	52
5.1 Makt och förtroende	52
5.2 Tid	55
5.3 Kunskap och representation	57
5.4 tillgänglighet och kommunikation	58
5.5 Slutsatser	58
6 Diskussion	63
7 Källförteckning	68
8 Bilagor	70

1 Inledning

I början av maj månad 2006 anordnades en konferens i Stockholm kallad Urban Futures 2.0. Under dessa årets första somardagar stiger temperaturen i staden. I solskenet rör sig kvinnor i dräkt och män i kostym sakta mot Folkets Hus för att delta i konferensen om storstadsregionernas framtid och för att höra hur man skall tackla problemen med segregation i de europeiska storstäderna och hur man skall möta konkurrensen från de framväxande industriländerna i Asien. In i mörkret mot Kongresshallen rör vi oss och möts av moderator Cecilia Uddén som hälsar oss välkomna. Under konferensens gång återkommer hon ständigt till de kravaller som just har varit i Frankrike och Paris där ungdomar har protesterat mot ett förslag om försämrat anställningsskydd för ungdomar samt enligt min mening visat sitt allmänna missnöje över dagens samhälle och den politik som förs. Det är en mörk bild som målas upp, en bild som vi kommer att få se i fler länder framöver om vi inte ser upp menar Uddén. Vad vill hon säga med denna mörka ”framtidsbild” och varför väljer jag att berätta det för er? Svaret som lyftes fram på konferensen var, delaktighet. Delaktighet i vårt samhälles beslut och uppbyggnad. Detta kan även visa på planeringsprocessens betydelse för de sociala och demokratiska aspekterna i samhället samt att ämnet är högst aktuellt inom den politiska debatten. Den mörka bilden som målades upp under konferensen är kanske extrem men understryker ändå vikten av att ha en öppen dialog inom samhällsplaneringen.

Platser och regioners kvalitéer, så som rekreation och landskapskaraktär men även samhällsklimat och hur pass ”kreativa” städerna eller regionerna kan anses vara har fått större och större betydelse, både när det gäller var människor väljer att bosätta sig och när det gäller var företag väljer att etablera sig. (Reimer 2005). Att skapa dialog och samverkan är en av grundstenarna för ett mer demokratiskt och hållbart samhälle (Ranger & Westberg, 2004).

Min åsikt är att planeringsprocessens utformning påverkar det sociala kapitalet och hur invånare uppfattar samhällsplaneringen. Vad som menas med socialt kapital beskrivs på ett bra sätt av Robert D Putnam (2000) i boken *Bowling Alone*. Han säger att det är "...band mellan individer - sociala nätverk och de normer för ömsesidighet och pålitlighet som uppstår ur dem" (Putnam 2000, s.18). Att använda oss av och stimulera dessa nätverk i planeringsprocessen vinner både samhället och individen på. Samhället gynnas av att de sociala nätverken växer och individen genom att man "knyter band som gynnar de egna intressena" (Eriksson 2003, s.4). På detta sätt kan de sociala banden som håller ihop samhället stärkas och invånarna skapa fler kanaler för att påverka sin omgivnings utveckling. Genom att vara mer delaktig i planeringsprocessen och dialogen ökar kunskapen om densamma. Att arbeta med konsensus ställer höga krav på de som är delaktiga men innebär även att man har mycket att vinna. Jag tror att det är viktigt att verkligen föra en dialog och ge de som är delaktiga en möjlighet att påverka resultatet och föra fram sina synpunkter.

Under min praktik i London fick jag erfarenheter av hur svårt det kan vara att arbeta med en verkligt öppen dialog. Under 2003 deltog jag där i ett projekt då jag praktiserade på ett landskap-sarkitektkontor, som arbetade med att ta fram en Masterplan för Camden i norra London. Det är ett område som tyngs av hög arbetslöshet och kriminalitet och har ett flertal kvarter med så kallade Social Housing, som är hyreshus med reglerade hyror. Som ett komplement till traditionell inventering arrangerades bland annat ett flertal möten med boende i området. Många av de boende var kritiska till projektet redan innan de kom till mötet. Det visade sig att det tidigare hade varit liknande projekt där de hade blivit tillfrågade om sina åsikter, men där det inte hade lett till några nämnvärda förändringar och många kände sig svikna och uppgivna. Att inte återkoppla och genomföra förän-

dringar samt att vara otydlig med vad som är möjligt att genomföra inom projektet är ett stort problem eftersom det snabbt förstör förtroendet. Ett förtroende som är väldigt svårt att bygga upp igen. Därför bör man noga tänka över vilka förväntningar man väcker och hur man skall införliva dem.

1.1 Bakgrund och problemområde

Under min studietid vid Institutionen för landskapsplanering i Alnarp har ett intresse för planeringsprocessen väckts. Det liv som vi lever eller den verksamhet som finns på en plats skapar unika förutsättningar och krav för dess gestaltning. Därför har jag ständigt försökt förstå vad dessa förutsättningar är i de olika projekt vi har arbetat med. Detta ständiga sökande efter att förstå olika synsätt och förutsättningar som förekommer har lett fram till detta examensarbete. I mötet mellan planerare och invånare kan denna förståelse stärkas men innebär samtidigt stora utmaningar. Genom att ständigt utveckla planeringsmetoder anpassar man sig till problem som visar sig i planeringsprocessen. De stora frågorna idag gäller samverkan, demokrati och dialog. Större delaktighet i planeringsprocessen ställer högre krav på planeraren att kommunicera och lyssna. Det handlar inte bara om att kunna presentera sina planer på ett lättbegripligt sätt utan det ställs även krav på planerarens samarbetsförmåga. För detta krävs nya metoder, metoder som vi finner kunskap om i litteratur och i pilotprojekt. Problemet som jag ser det är att inom litteraturen finns det en generaliserad bild som behöver ställas i kontrast till de praktiska erfarenheterna som finns i lokala projekt och förutsättningar. Vilka aspekter är det då som sammanbinder dessa två världar och vad kan vi ta till oss för att bli bättre planerare? Vissa av dessa samband tror jag mig kunna finna genom att följa ett projekt kallat Öre Sund Bo och mer specifikt ett av dess pilotprojekt. I Teckomatorp kommer jag att studera hur de olika inblandade parterna upplever pilotprojektet. Det

kan inte sägas vara ett projekt som grundar sig helt på de teorier som här lyfts fram men jag anser det ändå har tillräckligt många paralleller till teorierna om samverkansplanering för att vara av intresse.

1.2 Syfte och frågeställning

Arbetets syfte är att utforska hur teorier om samverkansplanering förhåller sig till praktiken. Vilka paralleller finns mellan dessa två delar, teori och praktik?

Mina frågeställningar är:

- Vilka är huvuddragen i teoretiska arbeten om samverkansplanering?
- Hur ser praktiken ut och vilka erfarenheter har de personer som arbetar med samråd och samverkan?
- Hur kan samverkansplaneringen förbättras genom erfarenheterna från de båda?

Genom att svara på dessa frågor hoppas jag nå fram till en mer sammansatt och realistisk bild av vad samverkansplanering är och hur den kan utvecklas.

Patsy Healey är professor emeritus vid Newcastle University och arbetar inom forskningsområdet Urban Planning Policy. Hon har tidigare skrivit flera böcker, bland annat om kommunikativ planering.

1.3 Begreppsdefinition

Jag kommer i arbetet att hänvisa till använda begreppet samverkansplanering och samverkansprocess vilket kan jämföras med det engelska *collaborative planning*. Detta därför att jag vill använda ett svenskt begrepp som förmedlar samma associationer som det engelska. Min tolkning är att det betonar delaktigheten även i beslutsfattandet i motsats till de associationer som jag menar förknippas med samrådsplanering och kommunikativ planering.

1.4 Avgränsningar

Jag har fokuserat på Patsy Healys (2006) teorier om Collaborative Planning (samverkansplanering) och kompletterat denna studie med litteratur av bland andra Abdul Khakee (2000) och Björn Malbert (1998). För den empiriska delen har jag valt att endast titta närmare på ett av pilotprojekten (Teckomatorp) som ingår i Öre Sund Bo projektet, detta på grund av tidsramarna för mitt arbete.

Om det hade funnits mer tid hade det varit intressant och bra för examensarbetet att studera flera av pilotprojekten för att göra en jämförelse mellan dem. Jag gjorde valet att studera ett svenskt pilotprojekt därför att det skulle vara lättare inte främst på grund av språket utan även på grund av att jag är mer bekant med det svenska planeringssystemet och kommunorganisationen.

1.5 Målgrupp

Examensarbetet riktar sig främst till yrkesverksamma och akademiker som arbetar, studerar eller på annat sätt är insatta i samhällsplanering. Min förhoppning är att detta arbete kan komma till nytta för planerare genom att belysa beröringspunkter mellan den aktuella forskningen och praktiken samt att stärka länkarna mellan den akademiska världen och vardagspraktiken.

2 Metod

För arbetets genomförande har jag valt att använda mig av den kvalitativa forskningsmetoden kombinerat med litteraturstudier. Med halvstrukturerade kvalitativa intervjuer och deltagande observationer har jag samlat in empirisk data till arbetet. Litteraturen ställs mot den kunskap jag inhämtat genom intervjuer och observationer och jag har låtit arbetets struktur utvecklas efter hand som de empiriska erfarenheterna har tagit form.

2.1 Den kvalitativa forskningsmetoden

Min tolkning av vad kvalitativ forskning är och vad jag eftersträvar i detta arbete är att försöka förstå och beskriva hur fenomenet samverkansplanering upplevs av deltagarna i processen, hur de tolkar dess kvalitét, betydelse och syfte. Forskningen bedrivs i fenomenets naturliga miljö och under en längre tid. Forskaren rör sig nära studieobjektet för att kunna belysa och förstå dess perspektiv (Nylén 2005).

Qualitative research is a situated activity that locates the observer in the world. It consists of a set of interpretive, material practices that make the world visible. These practices transform the world. ...//... qualitative research involves an interpretative, naturalistic approach to the world. This means that qualitative researchers study things in their natural settings, attempting to make sense of, or to interpret, phenomena in terms of the meanings people bring to them. (Denzin & Lincoln i Nylén 2005, s. 11)

Kvalitativ forskning bygger även på idén om att vår uppfattning av världen filtreras i subjektiva förutfattade meningar och normer. Den kvalitativa forskningsmetoden har sina svagheter just här då forskaren försöker förstå hur studieobjekten tolkar världen (Bryman 1997).

Hur tolkningen sker och hur resultaten redovisas är några av de viktiga frågor som forskaren måste ta ställning till för att uppnå ett trovärdigt vetenskapligt resultat. Hur resultatet presenteras är avgörande för läsarens tolkning då detta är fönstret in till den insamlade datan. Samtidigt måste resultatredovisningens omfattning även avvägas för att göra det många gånger väldigt omfattande arbetet tillgängligt för läsaren. Denna sammanställning och bearbetning menar Ulrica Nylén (2005) kan vara mer betydelsefull än vad själva urvalet och datainsamlingen är.

Med deltagande observationer menas att forskaren under lång tid aktivt studerar organisationen eller projektet, är med på dess möten m m, det är för övrigt den mest kända metoden inom kvalitativ forskning för inhämtandet av information (Bryman 1997). Anledningen till att jag har valt att arbeta med deltagande observationer och halvstrukturerade kvalitativa intervjuer är att jag söker den subjektiva och personliga upplevelsen av planeringens praktik. Jag anser att det inte skulle vara möjligt att nå de svar som jag söker genom en kvantitativ studie. Detta grundas på vad jag upplever som samverkansplaneringens natur där dialogen, relationer och subjektiva åsikter är betydelsefulla.

I de halvstrukturerade kvalitativa intervjuerna har jag försökt styra så lite som möjligt för att lämna plats åt intervjupersonerna att utveckla sina svar. Anledningen till detta är återigen att jag försöker förstå intervjupersonens subjektiva uppfattning och åsikter om projektet och det är då relevant att ge svängrum åt intervjupersonernas svar. Vissa svar och kommentarer hamnar utanför det egentliga ämnet men kan ändå vara relevanta för att förstå personens hållning och attityder till ämnet. Genom intervjupersonernas svar, uppförande och känslouttryckningar kan man lära sig om hur de upplever sin livsvärld (Kvale 1997).

Den kvalitativa intervjun används för att förstå projektet från den intervjuades synvinkel genom ett utbyte av kunskaper i samtalet. Kvale (1997) betonar samspelet mellan praktiska och teoretiska frågor.

I intervjun möter mitt eget synsätt och mina erfarenheter de intervjuades vilket är nödvändigt att förstå både för mig som intervjuare och för er som läser materialet. Detta bör inte betraktas som objektiva sanningar utan snarare ses som personers upplevelser av processen. Genom mötet med personer som från olika håll och med olika erfarenheter deltagit i projektet försöker jag få en så nyanserad bild av projektet som möjligt. Kvale (1997) lyfter även han, precis som Healey (2006) och många andra, fram betydelsen av de begreppsliga problem som kan uppstå i en dialog mellan personer med olika bakgrund. Detta skall jag under intervjun försöka vara medveten om för att undvika missförstånd. Att använda öppna frågor, som till exempel, kan du precisera/utveckla, kan du berätta lite mer om det där, hur menar du då?, och sedan kritiskt följa upp svaret genom att be om precisering är det arbetssätt jag har försökt använda mig av och det som Kvale föreslår i litteraturen. ”En känsligt genomförd intervju som bevarar närheten till den intervjuades livsvärld kan ge kunskaper som sedan kan utnyttjas till att förbättra människors situation” (Kvale 1997, s. 18).

2.2 Studieobjekt

Som empiriskt studieobjekt har jag valt Öre Sund Bo-projektet då dess fokus ligger på att utveckla samverkan mellan kommuner och olika aktörer i samhället samt dess medborgare. Det var genom Ole Reiter, dåvarande adjungerad professor vid SLU Alnarp, som jag först blev uppmärksam på detta projekt. Innan jag gjorde mitt val träffade jag projektets övergripande projektledare som berättade om dess struktur och fokus. Under detta möte hade jag möjligheten att diskutera och höra mig för om deras upplägg och

projektledaren gav uttryck för ett stort intresse för de teorier som jag ämnade studera.

Efter att ha följt projektet under en tid träffades jag och den övergripande projektledaren igen för att diskutera val av pilotprojekt som jag kunde studera närmare och där jag skulle komma att utföra mina intervjuer. Flera pilotprojekt var av intresse, men vi beslöt att främst de som hade lyckats med att få igång lokala arbetsgrupper skulle ge mest arbetsmaterial. Valet av pilotprojekt avgjordes främst på grund av att man i Teckomatorp hade lyckats starta arbetsgrupper och även initierat ett par projekt som skulle genomföras. Jag hade dessutom redan goda kontakter med pilotprojektets projektledare. Jag ville studera ett av de svenska pilotprojekten då det rent språkligt underlättade och eftersom jag redan var förtrogen med kommunorganisationen. Jag har under arbetets gång deltagit i fem möten med styrgruppen och två möten där alla pilotprojektets projektledare deltog.

2.2.1 Genomförande av deltagande observationer

Som jag har nämnt tidigare har jag under en längre tid deltagit i ett flertal av de möten som Öre Sund Bo-projektet har haft. Själva pilotprojektet har jag främst studerat genom intervjuerna och de rapporter och diskussioner som kommit upp under de olika mötena jag har deltagit i. Däremot har jag enbart deltagit i ett av pilotprojektets möten i Teckomatorp. Anledningen till detta är att jag valde pilotprojekt så pass sent i arbetsprocessen. Jag anser dock att den information som jag har fått genom intervjuerna till viss del väger upp bristen av erfarenheter från pilotprojektets möten. Under hela processen har det varit allmänt känt att jag studerar vid Sveriges lantbruksuniversitet och skriver ett examensarbete om samverkansprocessen. Under mötena och samtalen har jag främst lyssnat och antecknat men även deltagit i diskussionen eller introducerat en fråga.

Jag har alltså varit delaktig i diskussionen och därigenom påverkat studieobjektet men samtidigt vunnit det förtroende som är nödvändigt för att komma närmare de personer som deltagit i projektet.

2.2.2 Intervjuer

Efter intervjun med pilotprojektets projektledare satte vi gemensamt ihop en grupp med intervjupersoner som var tänkt att spegla variationen bland dem som på något sätt var berörda av projektet. Min önskan var att försöka få med personer från flera delar av kommunens olika förvaltningar samt personer från orten som på något sätt var eller hade varit inblandade eller i kontakt med pilotprojektet. Mitt fokus låg vid denna tidpunkt främst på att försöka förstå hur man från kommunens sida upplevde möjligheterna och svårigheterna med en samverkansprocess. Därför är det en övervägande majoritet bland intervjupersonerna som är kopplade till kommunen. En svårighet med att göra urvalet på detta sätt är att valet blir starkt påverkat av projektledaren. Samtidigt är det henne som jag har haft mest kontakt med angående pilotprojektet i Teckomatorp och det är hon som har bäst överblick över projektet.

Innan intervjun förberedde jag mig med ett enkelt manus, det finns bifogat som en bilaga till examensarbetet. Manuset fungerade som stöd för intervjuerna och var inte menat att täcka hela intervjun. Intervjuerna rörde sig många gånger långt utanför de frågor som fanns uppsatta i manuset. Totalt genomfördes fem intervjuer där de flesta varade i ca 50 minuter. Undantagen var intervjun med Projektledaren som tog ca 1 1/2 timme. Intervjuerna med kommunchefen och arbetsgruppens ordförande var något kortare än de andra, ca 30 minuter. Alla utom två intervjuer gjordes på plats i kommunhuset i Svalöv. Arbetsgruppens ordförande intervjuades i gamla skolan i Teckomatorp där arbetsgruppen samma kväll skulle ha ett möte. Politikern intervjuade

jag i min ateljé i Malmö. Vid varje intervjus början frågade jag intervjupersonen om det gick bra att jag spelade in samtalet för att använda det i mitt examensarbete. Intervjupersonerna har sedan fått möjlighet att läsa igenom materialet som jag har valt att använda från intervjuerna och därefter framföra synpunkter på om något är felaktigt eller bör tas bort.

Efter att jag hade informerat dem om att jag ville spela in samtalen gav jag en kort orientering om vad mitt examensarbete handlar om. Därefter bad jag intervjupersonerna berätta om sig själva och vad de arbetar med. Introduktionen av dem själva följde jag upp med en fråga om hur de först kom i kontakt med Öre Sund Bo-projektet. Med frågorna sökte jag dels få reda på hur personerna upplevde projektet samt vilka möjligheter de uppfattade att processen hade. Under intervjuens gång försökte jag koppla frågorna i manuset till det som intervjupersonen berättade just då. Jag ville undvika att etablera rollerna av intervjuare och intervjuperson, för att istället nå fram till ett mer förtroligt samtal. Detta fungerade väl förutom med två av intervjupersonerna där det var svårt att hitta fram till det mer fria samtalet. Jag tror att detta främst beror på att personerna var osäkra på mitt syfte och jag upplevde det som att de var defensiva i svaren de gav, kanske på grund av att de inte visste hur jag skulle använda det. Intervjuerna spelades in med en Minidiscspelare och transkriberades av mig själv. Det var en selektiv transkribering där jag valde ut de stycken som jag ansåg hade relevans för projektet. Jag har inte haft en förutbestämd mall för vilka frågor som är relevanta utan har i efterhand låtit intervjuerna få påverka analysen och urvalet.

2.2.3 Min roll i processen

Som jag har nämnt tidigare så har min roll varit tvådelad. Jag har dels haft rollen som observatör samtidigt som jag själv varit delaktig i processen. Att jag själv har deltagit i diskussionen medför att resultaten kan ifrågasättas eftersom jag kan ha påverkat utvecklingen av projektet. Jag menar dock att denna typ av studie alltid innebär en viss delaktighet i och påverkan på projektet. Främst är det medlemmarna i styrgruppen som jag har träffat regelbundet och därigenom påverkat. Enligt min mening har min delaktighet inte påverkat pilotprojektet mer än att jag genom intervjuerna har låtit intervjupersonerna reflektera över processen och sin egen roll. Från pilotprojektet hade jag innan intervjuerna endast träffat projektledaren då hon ingick i styrgruppen för Öre Sund Bo-projektet. Jag har konstaterat att en del personer har sett mig som akademiker, och förutsatt att jag har lite förståelse och kunskap om hur vardagslivet ser ut i byarna och på landet. Detta har ibland lett till att det varit svårare att etablera en öppen och förtroelig dialog.

3 Teori och tidigare forskning

Kapitlet inleds med en kort beskrivning av utvecklingen inom planeringsteorin. Därefter följer en redogörelse kring de idéer som format teorin om Collaborative Planning.

3.1 Inledning och historisk överblick

Efter den industriella revolutionen växte intresset för resurs- och stadsplanering då man ville minska problemen med sociala klyftor, miljöproblem och en osäker världsmarknad som uppstått i dess kölvatten (Healey 2006).

Patsy Healey (2006) menar att man kan urskilja tre inriktningar inom planeringens historia som idag har vävts samman till den planeringspraxis vi har nu. Den första hon tar upp är den ekonomiska planeringen som dominerat under större delen av 1900-talet i vilken hon inkluderar planeringen av välfärdsstaten och frågor som rör produktionskrafterna i samhället. Denna planering förlitade sig på vetenskapliga metoder som skulle garantera ett opartiskt beslutsunderlag utifrån vilket man kunde identifiera nuvarande problem och framtida möjligheter.

Den andra planeringsinriktningen menar hon att den fysiska planeringen är. Medan den ekonomiska planeringen främst har debatterats och skapats av ekonomer och politiker har den fysiska planeringen styrts av arkitekter, ingenjörer. Den industriella revolutionen ledde till att planeringen fokuserade på funktionalitet och skapade regler för hur till exempel bostäder och industri skulle skiljas från varandra genom att placeras i olika zoner. Zonering introducerades för att skydda boende mot föroreningar och för att garantera en tillräckligt hög servicenivå inom ett område. På sextiotalet framfördes kritik mot den fysiska planeringens praxis som ansågs vara bristande vad gäller sociala frågor och för dess tröghet att anpassa sig till den dynamik som städerna

utsattes för. Inom planeringsforskningen fokuserade man nu mer på de sociala aspekterna av planering och byggande. Det utvecklades på flera håll teorier om hur byggnadsstrukturer påverkar det sociala livet och hur de sociala krafternas dynamik i sin tur påverkar den ekonomiska och fysiska planeringen. Detta ledde fram till en ny förståelse för kopplingen mellan ekonomiska tillväxtmål och livskvaliteten. I och med stagnationen på 1970-talet blev det klart att trenderna snabbt kunde ändras och många regioner såg sina ekonomier raseras då företag flyttade eller lade ner sin verksamhet. Detta ledde till ett intresse för hur man skapar förutsättningar för en välmående lokal ekonomi och förutspå trender. Under 1980-talet inriktade sig den fysiska planeringen på policyanalys och fokuserade på den praktiska hanteringen av de sociala processerna. Policyanalysen är den tredje planeringsinriktningen och har sitt ursprung i USA. Genom policyanalysen konkretiseras gemensamma mål och en tydlig riktning fastslås. Samtidigt erbjuder policystyrningen den flexibilitet som anses behövas i planeringsprocessen. Dessa tre delar bildar alltså grunden till bland annat den kommunikativa inriktningen av planeringsteorin (Healey 2006).

Globaliseringen påverkar idag våra samhällens utveckling i allt högre grad och konkurrensen skärps mellan länder och regioner samtidigt som förändringshastigheten ökar. Vårt nuvarande planeringssystem baseras på en tilltro till att staten och kommunerna kan bestämma och kontrollera den spatials organisationen och lokaliseringen av nybyggnation samt att tillgodose invånarnas behov. Detta har blivit svårare och svårare ju mer komplext sammansatt samhället har blivit. Företag och invånare är numera mer flexibla och kan därmed i högre grad välja ort att lokalisera sig på. Kommunernas förhandlingssituation gentemot företag och investerare har blivit sämre och man tvingas ofta acceptera alternativ som inte är fördelaktiga för den långsiktiga utvecklingen (Broms Wesel, Tunström & Bradley 2005). I den hård-

nade konkurensen mellan städer får platsers och regioners kvalitéer, så som rekreation och landskapkaraktär men även samhällsklimat och kulturliv, ökad betydelse när det gäller företags lokalisering och var människor väljer att bosätta sig (Reimer 2005).

I Abdul Khakees bok Samhällsplanering (2000) redogör han i inledningen för den förändring i synen på hållbar utveckling och planering som har skett. Två starka förändringar som han väljer att lyfta fram är Agenda 21-överenskommelsen och EUs arbete med regionala utvecklingsstrategier. Här ingår inte enbart hållbar ekologisk utveckling, utan även hållbar social utveckling, som de mål som vi måste sträva mot (Khakee 2000). Att skapa dialog och samverka mellan allmänhet och beslutsfattare är en av grundstenarna i Agenda 21-överenskommelsen och är därmed identifierade som ett av de viktiga stegen att ta på väg mot ett mer hållbart samhälle (Ranger & Westerberg 2004).

Den offentliga planeringen utsätts för ständiga påtryckningar från företag och allmänhet. Ett av de starkaste motargumenten man har som planerare är att allmänintresset måste skyddas. Synen på allmänintresset som överensstämmande med alla invånarens grundläggande behov bildar dock en laddad motvikt till det pluralistiska samhället (Khakee 2000). Den kommunikativa planeringen och samverkansplaneringen hävdar att gemensamma intressen upptäcks eller skapas i dialogen mellan aktörerna och att det inte går att generalisera vad allmänintresset är (Khakee 2000; Healey 2006).

Agenda 21 är en global överenskommelse som skapades på grund av att man såg sambandet mellan global utveckling och rörlig miljöförstöring med lokala effekter. Det är ett försök att ta sig an problemet på global nivå för att motverka dess konsekvenser på lokal nivå.

3.2 Samverkansplanering

För att möta de nya förutsättningarna och kraven som ställs föreslår Healey att planering definieras som ”*a practice of managing co-existence in shared spaces*” (Healey 2006, s.43), vilket kan översättas som ”en praxis för att hantera samexistens på en gemensam plats”. Det är nödvändigt att hitta ett sätt att arbeta i denna kontext (som beskrivits ovan). Vi ser idag en ökning av andelen aktörer som intresserar sig för planeringen av våra samhällen och eftersträvar att aktivt delta i denna process (Khakee 2000; Healey 2006). I och med denna förändring ökar behovet av en lyssnande och delaktig planering menar Khakee.

Healey föreslår att dessa frågor kan lösas genom införandet av en ny form av planering som hon kallar *Collaborative Planning*. Huvuddragen denna nya form av planering går ut på att berörda aktörer inom ett projekt eller process, till exempel boende, företagare och byggherrar, tar en aktiv del i processen och försöker nå ett konsensusbeslut, som resulterar i en policy och handlingsplan (Healey 2006). Planeraren kan enligt Khakee fungera mer som processledare eller tolk i den moderna planeringen och han uttrycker det som:

...att det är planerarens moraliska uppgift att ställa frågan om vilka det är som berörs av planeringen. (Khakee 2000, s 47)

Både inom kommunikativ planering och inom *Collaborative Planning* pekar man på omöjligheten i att en expert eller politiker kan förstå och hämta in all relevant kunskap som bör ligga till grund för ett beslut. Dessutom är kunskapen och dess användning sällan helt objektiv, de färgas av kunskapsbärandens personliga värderingar (Khakee 2000; Healey 2006).

Abdul Khakee är professor i statsvetenskap vid Umeå universitet och Centrum för stadsmiljöforskning vid Örebro universitet.

Med aktörer menar jag alla de personer och organisationer som berörs av planens genomförande. Dels genom att den direkt eller indirekt påverkar personens/gruppens miljö och dels genom till exempel ekonomiska eller politiska intressen i frågan.

En öppen och deltagande planeringsprocess kan ses som en form av social inläring som stärker det sociala och institutionella kapitalet och därigenom motverkar maktförskjutningar och motverkar att offentlig verksamhet främjar de kapitalstarka intressena (Khakee 2000). Khakee ställer upp fyra punkter som på ett tydligt sätt sammanfattar vad kärnan i den kommunikativa planeringen är. De är att:

- organisera en fungerade diskurs.
 - involverara alla berörda aktörer.
 - främja en inlärningsprocess som är befriande och påskyndar framsteg
 - öka det politiska, sociala och intellektuella kapitalet.
- (Khakee 2000, s 35)

Malbert (1998) sammanfattar dagens planeringsproblem på ett bra sätt. Han sammanfattar det som:

...the complexity of new problems and issues, the fragmentation and specialization of responsibility and power, unequal power relations in a shared-power world, the lack of a common vision in a pluralistic society, and the limitations on change built into established institutions. (Malbert 1998, s 153)

Han trycker sedan ytterligare på att i det pluralistiska samhället handlar om att koordinera beslut och handling.

3.3 Styrning och ansvar

Ofta strävar man inom samverkansplanering efter att nå konsensusbeslut genom dialog mellan olika aktörer. Detta lyfts fram som ett sätt att återvinna allmänhetens förtroende för offentlig verksamhet och kan motverka maktkoncentrationer som söker influera processen. Genom att försöka skapa förståelse för varandras värderingar och undvika att ställa aktörer mot varandra i en situation av vinst eller förlust, kan man lättare nå fram till

resultat. Detta är syftet med att fokusera på policybeslut. Konflikter försvårar implementeringen av besluten då de som ser sig som förlorare söker motverka implementeringen och kan genom överklagande förhindra eller förlänga implementeringsfasen (Healey 2006). För att undvika att vissa intressegrupper i samhället marginaliseras och att maktcentra och kapitalstarka grupper utövar inflytande över delar av planeringsprocessen, föreslår företrädarna för samverkansplanering att alla aktörerna eller intressegrupper måste identifieras och tillåtas att delta i processen. Vissa frågor kan till och med involvera aktörer utanför kommungränsen eller regionen (Healey 2006). Malbert (1998) menar att beroende på vilken nivå processen sker blir deltagarnas sammansättning annorlunda. På den lokala nivån består deltagarna främst av invånare, företagare, tjänstemän och politiker och på regional eller nationell nivå kan sammansättningen se annorlunda ut. Den stora skillnaden på sammansättningen är att invånare främst anses tillhöra den lokala nivån.

... what effects consensus and makes it convincing is not the agreement itself, but participation by those who arrived at it. In a democracy, the means are the ends.

(Moscovici & Doise i Schuman 2005, s. 5)

Sandor P. Schuman menar i texten *Reaching Consensus on Consensus* (2005) att det finns ett flertal alternativa definitioner av vad man menar med konsensus. Det kan till exempel betyda att alla har haft möjlighet att yttra sig eller vara med i beslutsprocessen. Det kan även betyda att alla synvinklar har setts över och debatterats. Men det vi oftast menar med konsensus är att ett beslut som har fattats kan accepteras av alla och som de kan ställa sig bakom. Schuman (2005-09-12) understryker vikten av att vi tydligt definierar vad vi menar med begreppet innan vi börjar processen.

Min tolkning av skillnaden mellan government och governance är dess bredd och omfattning. Begreppet government tolkar jag som de statligt och kommunalt knutna institutionernas försök att genom olika styrmedel påverka samhällsutvecklingen. Governance där emot tolkar jag som alla de maktcentra och opinions-skapare som påverkar samhällsutvecklingen, till exempel företag, media och frivilligföreningar.

Det är viktigt att tidigt i planeringsdiskursen utreda frågor om intern misstänksamhet och revirtänkande för att så snabbt som möjligt nå konsensus (Khakee 2000). Healey (2006) menar att vi ofta förutsätter att staten/kommunen är det samma som samhällets ”styre”. Vi fortsätter sedan att dela upp samhället i en privat och en offentlig sektor där staten ses som ett autonomt system som vi har lite inflyttande över men som skapar ramarna för vårt samhälle. Att göra denna tolkning och förenkling av sambanden mellan privat/offentlig sfär leder till att det blir svårare att se de nätverk och den påverkan de olika sfärerna har på varandra (Healey 2006). Styre (Governance) bör inte tolkas som liktydigt med samhällets politiska styre (Government), utan det syftar på alla de processer som hanterar eller påverkar samhällets kollektiva frågor. Det handlar både om hur vi möter varandra och hur resurser fördelas bland samhället medlemmar (Healey 2006).

Makten, ekonomin och miljön behöver alla spelregler som styr fördelning och främjar jämlik konkurrens samt skyddar vissa intressen. Healey delar in dessa regler/strukturer i två kategorier, de hårda strukturerna och de mjuka strukturerna. Hårda strukturer är de lagar och regler som styr vårt agerande och våra verksamheter. De sätter ramar för vad vi får lov att göra och vad vi inte får lov att göra. De mjuka strukturerna påverkar och styr våra möjligheter till att mötas för att berika vårt sociala, intellektuella eller politiska kapital. Dessa strukturer återfinns i alla de nivåer på vilket dagens samhälle existerar, från det lokala till det globala. Det finns ingen mall för arbetsprocessen inom samverkansplanering som passar alla förutsättningar och kommuner. En plan för genomförandet av processen måste noggrant formuleras vid varje projekt då olika kommuner, aktörer och frågor kräver olika angreppssätt (Healey 2006). Generellt för dessa processer är dock att det finns ett behov av koordination mellan olika sektorer och institutioner samt för hur man skall nå ut och identifiera de aktörer som berörs av planen.

En annan fråga som behöver tas ställning till är när processen bör starta: vilket är beroende på hur de unika förutsättningarna för varje projekt ser ut (Healey 2006, Khakee 2000, Malbert 1998).

Samverkansplaneringen inriktar sig på policybeslut som i sin tur påverkar det fortsatta arbetet med en handlingsplan och genomförande. Syftet med detta är att göra planeringen effektivare och att underlätta kontrollen av om och hur man har följt beslutet. Genom att fokusera på policybeslut kan man även till viss del undvika riskerna med konflikter som handlar om specifika platsbundna frågor som annars kan skapa starka intressekonflikter och låsa processen. Frågan flyttas ett steg ifrån aktörernas fysiska plats och fungerar istället som guide för framtida beslut (Healey 2006). För att detta skall fungera krävs det att målen och strategierna är tydligt formulerade och kopplas samman med ett handlingsprogram vars resultat sedan bedöms mot policydokumentets målbeskrivning. Målet bör vara att stimulera kommunerna och de lokala exploatörerna istället för att reglera markanvändningen med hjälp av förordningar (Healey 2006). Att implementera ett handlingsprogram menar Anna Ranger och Karin Westerberg kan vara det svåraste steget i samverkansprocessen då frågor om ansvar och resurstilldelning försvårar genomförandet. Ofta uppstår problem då arbetet involverar flera olika förvaltningar eller när projektet rör sig över institutionella gränserna. (Ranger & Westerberg 2004)

3.4 Införandet av översiktsplaner

Jag tycker det är intressant att visa på de exempel som Khakee lyfter fram i sin studie när det gäller politikernas reaktioner på det då nya kravet att alla kommuner skulle upprätta översiktsplaner. Enligt Khakee (2000) hade kommunledningen svårt att se kopplingen mellan en satsning på översiktsplanering och besparingar på lång sikt. Han konstaterar även att fritidspolitiker i motsats till heltidspolitiker sällan har tiden eller kunskapen att sätta sig

Anna Ranger och Karin Westerberg har tillsammans skrivit boken "Metoder för möten" som behandlar metodologi för samverkansprocesser.

in i översiktsplaner på grund av deras omfång och komplexitet. De flesta politiker som han har intervjuat menar att planen oftast diskuterades väldigt ytligt i kommunfullmäktige. Ytterligare ett problem som uppdagades var att intresseföreningar som deltog enbart visade intresse för "sina" frågor. Politiker som satt på korta mandat hade svårigheter i att sätta sig in i och fatta beslut i frågor som rörde översiktsplanen och att de var "dåligt pålästa". De intervjuade kom med följande förslag för hur man skulle nå ett större antal politiker:

- Att bryta loss vissa frågor som man kan fördjupa sig i utan att förstå helheten.
 - Att ta upp frågeställningar i fullmäktige allt eftersom, utan formell omröstning.
 - Arrangera återkommande möten med partigrupper.
 - Att ha intensiva kontakter med kommunledningspolitiker och nämndepolitiker.
- (Khakee 2000, s 125-126)

Många av intervjupersonerna menade att politikerna främst var intresserade av konkreta frågor som till exempel bygglov och specifika byggprojekt. Argument som ofta förs fram mot allmänhetens medverkan i planeringen är att det hämmar planeringens effektivitet. Annars är planerare och offentliga beslutsfattare i princip positiva till att involvera allmänheten (Khakee 2000).

3.5 Lagstiftning

Eftersom politiker och tjänstemän styrs av de lagar som upprättas i landet är det intressant att se vad lagstiftningen säger om samråd och samverkan. För arbetet med översiktsplaner kräver Plan- och Bygglagen (PBL) att allmänna och enskilda intressen skall beaktas. Samråd skall hållas med länsstyrelse, regionplaneorgan och kommuner som berörs av förslaget samt med enskilda som "har ett väsentligt intresse av förslaget" (PBL 1987:10, 4 kap, 3 §). Bestämmelsens syfte förklaras som att det förbättrar beslutsunderlaget och ger möjlighet till insyn och påverkan. Resultaten

med anledning av de synpunkter som uppkom vid samrådet skall sedan redovisas i en samrådsredogörelse. Allmänheten tillåts att skriftligt lämna synpunkter på förslaget under en två månader lång utställningsperiod (PBL 1987:10).

För upprättandet av detaljplan finns samma krav på samråd med länsstyrelsen och kommuner. Förutom detta krav skall:

Sakägare och de bostadsrättsinnehavare, hyresgäster och boende som berörs av programmet eller förslaget samt de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har väsentligt intresse av programmet eller förslaget skall beredas tillfälle till samråd (PBL 1987:10, 5 kap, 20 §).

Syftet med dessa samråd är att förbättra beslutsunderlaget och ge en möjlighet till insyn och påverkan. Kommunen bör under samrådet redovisa:

... planeringsunderlag av betydelse samt de viktigaste följderna av förslaget. När det finns program eller miljökonsekvensbeskrivning, skall även dessa redovisas. Vid samråd om ett förslag till detaljplan skall motiven till förslaget redovisas. (PBL 1987:10, 5 kap, 21 §)”

Även här skall synpunkterna redovisas i en gemensam samrådsredogörelse. Planförslaget skall ställas ut under minst tre veckor då synpunkter kan lämnas in skriftligen under utställningsperioden (PBL 1987:10).

3.6 Planerarens roll

Som nämnts i den generella beskrivningen av samrådplaneringen ses kunskap som subjektiv och färgad av värderingar (Khakee 2000; Healey 2006). Kunskap delas in i två kategorier där den ena är professionell kunskap och den andra erfarenhetskunskap (Khakee 2000). Professionell kunskap och erfarenhetskunskap talar olika språk och har olika perspektiv vilket medför problem när de används tillsammans. De som förmedlar den professio-

nella kunskapen ser sin roll som att vara objektiva medan de som förmedlar erfarenhetskunskapen (vardaglig) ser sig själva och sitt liv som en del av kunskapen (Khakee 2000).

Paul Davidoff var en framstående amerikansk forskare inom stadsplanering och känd för sina teorier om bland annat advokatplanering.

Paul Davidoff menar enligt Healey (2006) att det är omöjligt för planerare att vara helt fria från personliga värderingar och åsikter och att det missgynnar vissa grupper. Davidoff efterfrågade en metod som kunde öppna upp för denna diversitet av personliga åsikter och värderingar bland aktörerna. I denna pluralism skulle planeraren inte vara värdeneutral utan istället klart och tydligt visa var han/hon står och vara medvetna om problematiken som denna pluralism innebär. En mer interaktiv planering föreslogs eftersom kunskapen och värderingarna ansågs vara inbäddade i människors medvetande och interaktion med varandra. Han menade även att de policys som togs fram ständigt förändrades eller vinklades så fort de tolkades eller användes av tjänstemännen som skulle implementera dem. Planeraren ansågs vara den som analyserade policyn och var expert på att artikulera klientens mål och genom noggranna analyser föreslå strategier för hur dessa mål skulle kunna uppnås. Metoden kritiserades bland annat för att ha orealistiska förhoppningar på politikerns vilja att hålla sig till processens resultat. Det riktades även kritik mot möjligheten av att kunna hämta in både professionell kunskap och erfarenhetsbaserad kunskap i tillräckligt hög grad för att kunna identifiera och utvärdera alla olika alternativ (Healey 2006).

Genom samrådsmöten lär sig deltagarna om vilka sorters påverkan och värderingar som förekommer i processen. På detta sätt skapas ett lager av ömsesidig förståelse, socialt och institutionellt kapital som kan användas i framtida möten och projekt (Healey 2006).

I och med det breda deltagandet menar Khakee att man kan se planeringsprocessen som en samhällelig inläring vilket inte enbart förändrar deltagarnas kommunikationer och beslut utan även deras personlighet, kompetens och beteende (Khakee 2000).

Planerarens roll i samverkansplanering kan enligt Björn Malbert (1998) delas in i tre skilda funktioner. Den första är planeraren som formar reglerna och strukturerna för samverkansprocessen, dess arenor, beslutande organ och sammansättning. Anna Ranger och Karin Westerberg (2004) menar att i det tidiga organisationsstadiet är viktigt att reflektera över vilka viljeyttringar som finns inom den egna organisationen samt vilka kompetenser som finns tillgängliga och vilka som behöver kompletteras. Här gäller det även att utöka sitt kontaktnät så att man hittar de aktörer som är aktuella för processen

Den andra rollen för planeraren är som representant för en av aktörerna. Som representant för en maktstark aktör kan det vara svårt att vinna förtroende hos de andra aktörerna då det är en partisk position som man tar (Malbert 1998). Khakee (2000) menar att planeringsprocessen bör ses som en inlärningsprocess där individer lär sig att samarbeta, skapa gemensamma intressen och respektera varandra vilket skapar ett behov av en processledare som kan agera som pedagog och fungerar som länk mellan professionell kunskap och vardagliga erfarenheter och tolkar mellan dessa. Detta överensstämmer med den tredje rollen som Malbert tar upp. Behovet av en opartisk processledare som kan överbrygga glappet mellan den offentliga sektorn och den privata (Malbert 1998). Rollen som processledare förutsätter ett känsligt och lyhört tillvägagångssätt med en integritet och opartiskhet som alla inblandade erkänner. Här menar Malbert att det främst är personliga kvalitéer som är avgörande och den professionella bakgrunden kommer först i andra hand. Han menar dock att det

finns ett behov av processledare med olika professionell bakgrund (Malbert 1998). Här är det viktigt att ta upp de skillnader som finns mellan aktörerna och prioritera ett gott samtalsklimat istället för att söka total konsensus och enighet (Ranger, Westerberg 2004). En självständig organisation/institution föreslås som kan tillhandahålla opartiska processledare och har resurserna att hålla sig uppdaterade inom metodologi och aktuell forskning (Malbert 1998).

3.7 Faror och motargument

Malbert (1998) lyfter fram frågan om tillit och opartiskhet som en av de faktorer som kan hota en samrådsprocess. Likaså betonas frågan om maktförskjutningar mellan grupper i processen som ett eventuellt hot mot dess effektivitet av både Khakee (2000) och Healey (2006). Där de som har förhinder att delta i eller lämnas utanför processen kan se sina intressen förbigås. På samma sätt riskerar de som är ovana vid att föra sin talan eller har lite resurser att påverka genom sitt deltagande att ha svårt att hävda sig. Om processen präglas av revirtänkande riskerar positioner att låsas och lärandet avstanna (Healey 2006).

Healey ställer sig frågan:

How can we avoid falling into the trap of creating yet more orders to bind our successors in structures which oppress them as we feel we too have been oppressed?" (Healey 2006, s.42)

4 Empiri

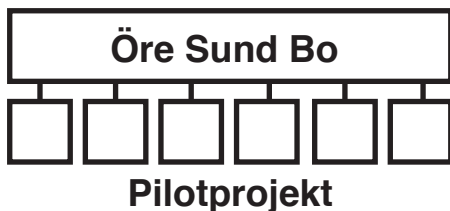
I detta kapitel redovisas mina empiriska erfarenheter som jag har tillägnat mig genom intervjuer och deltagande observationer. Här följer en kort presentation av det projekt inom vilket det pilotprojekt jag valt att studera ingår samt om den kommun som är inblandad. Erfarenheterna har byggts upp under en längre period där jag har deltagit i projektets möten. Resultatet från den empiriska studien har varit betydelsefull för att sätta perspektiv på det teoretiska arbetet och att knyta det till praktiska erfarenheter från Sverige.

4.1 Bakgrundsbeskrivning

Öre Sund Bo är namnet på det projekt som jag har följt under en längre tid och som ligger till grund för mina empiriska erfarenheter. Projektet är ett samarbete mellan nio skånska och elva danska kommuner i öresundregionen genom Region Skåne och Själland Syd samt med stöd från EU genom INTERREG. Det övergripande målet för projektet är att kommunerna tillsammans skall utveckla strategier som stärker deras attraktivitet.

Genom marknadsföring skall boende och företag lockas till orterna och genom när demokrati skall medborgarnas inflytande stärkas och där igenom även på lång sikt skapa ett mer attraktivt samhälle. Ett viktigt mål för projektet är även att bygga upp ett nätverk mellan beslutsfattare och planerare i öresundsregionen. Projektet leds av en styrgrupp bestående av representanter från några av kommunerna samt Region Skåne och Själland Syd (Öresundprojektet 2006; Styrgruppsmöten).

INTERREG är ett EU-initiativ vars syfte är att förbättra interregionala samarbeten.

Inom Öre Sund Bo-projekt ryms ett flertal mindre pilotprojekt. Ett av dessa pilotprojekt har jag valt att studera närmare och det är där jag har gjort mina intervjuer som jag kommer att redogöra för senare. De olika pilotprojekten ingår i en av tre temagrupper som har tagits fram i projektet:

- Helhetsorienterad och Identitetsskapande planering

Denna temagrupp arbetar man med att se hur den fysiska planeringen kan samköras med andra förvaltningar. Så att man på detta sätt får en mer sammanhållen vision och strategi. Målet är även att skapa en strategisk planering som sträcker sig över kommungränserna och lyfter fram de olika fördelarna i regionen (Öresundboprojektet 2006; Styrgruppsmöten).

- Attraktivitet och Image

Denna grupp arbetar med att identifiera de olika platsernas kvalitéer och ta fram förslag på hur dessa kan marknadsföras för att öka attraktiviteten (Öresundboprojektet 2006; Styrgruppsmöten).

- Närdemokrati och Nätverksprocesser

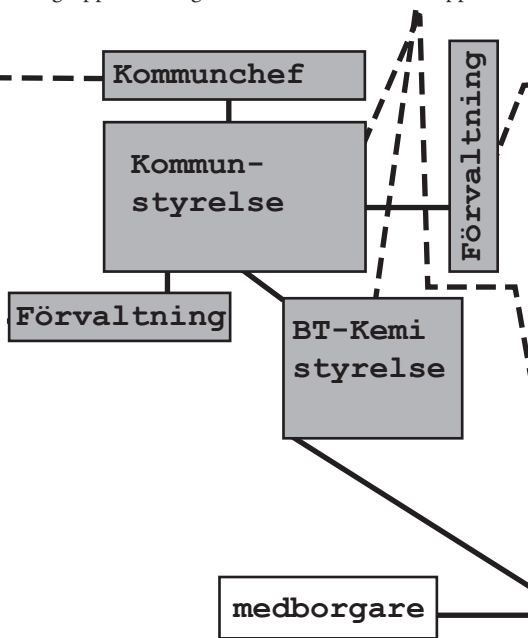
Gruppen arbetar med pilotprojekt som undersöker hur kommunen aktivt kan involvera invånare och intressenter i planeringsprocessen. I arbetet prövar man olika metoder och processer för att få en bättre och mer målinriktad planering. Fokus ligger på hur Närdemokrati och nätverksprocesser kan stärka identitetskänslan och samhörigheten i ett samhälle (Öresundboprojektet 2006; Styrgruppsmöten).

Här presenteras modell över intervjupersonernas kopplingar till kommunen och Öre Sund Bo-projektet. Ni finner även en kort presentation av intervjupersonernas bakgrund.

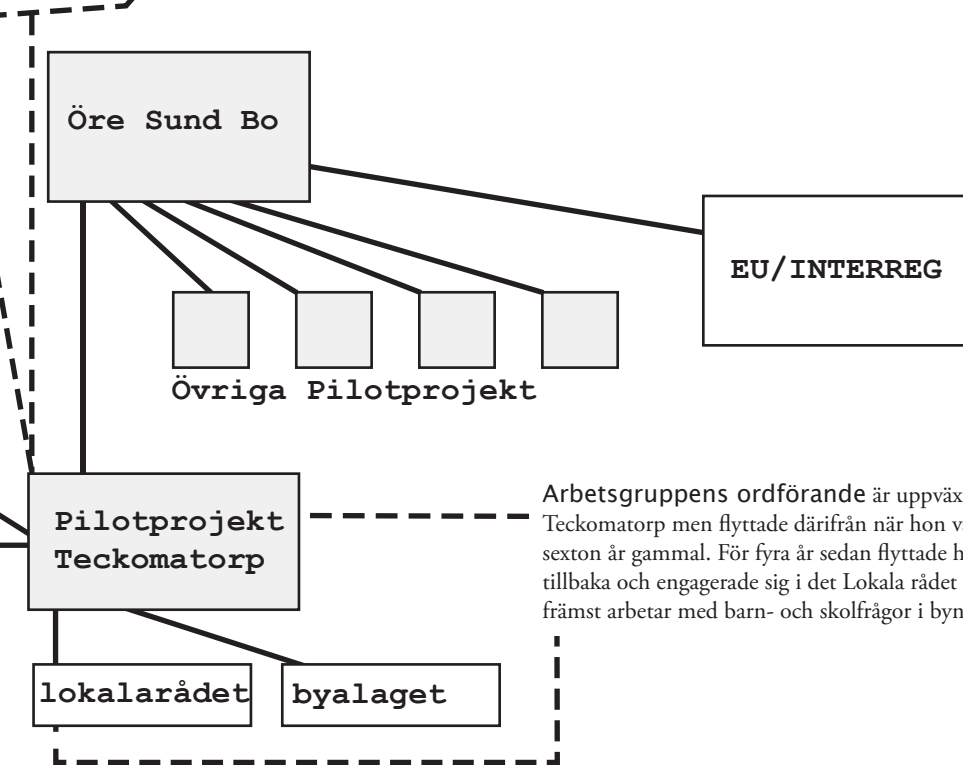
Kommunpolitikern har växt upp i Teckomatorp och har varit aktiv inom politiken i Svalöv i ca 40 år. Han kom i kontakt med Öre Sund Bo projektet genom att de sökte politiker från Teckomatorp. Man sökte representanter från de olika partierna till styrgruppen under BT-kemi förvaltningen. Han har varit med från starten i pilotprojektets intressegrupp men steg tillbaka när de hade fått upp fart.

Kommunchefen har arbetat i Svalöv i drygt sju år. Tidigare har hon arbetat i den offentliga sektorn, både kommunalt, statligt och inom landstinget.

Entreprenadingenjören på Samhällsbyggnadskontoret har i många år arbetat som arbetsingenjör och arbetsledare i Svalövs kommun men kanske främst som verksamhetsansvarig för parkavdelningen. Från år 2001 har Gert-Ove varit ansvarig för planeringsarbetet för Gatu- och parkavdelningarna inom Samhällsbyggnadskontoret. Han är en av de tjänstemän som intressegruppen har kunnat vända sig till.

Projektledaren har tidigare arbetat på olika chefsbefattningar inom socialtjänsten. I April 2005 tog hon över som projektledare för Öre Sund Bo i Svalövs kommun. Innan henne var det stadsarkitekten i Svalövs kommun som var projektledare. Under de inledande diskussionerna om projektet var det dock miljöchef som agerade projektledare. Han sitter även med i BT-kemistyrelsen. I slutet av April 2006 lämnar hon tjänsten som projektledare.

Arbetsgruppens ordförande är uppväxt i Teckomatorp men flyttade därifrån när hon var sexton år gammal. För fyra år sedan flyttade hon tillbaka och engagerade sig i det Lokala rådet som främst arbetar med barn- och skolfrågor i byn.

4.2 Svalöv

Svalövs kommun ligger i västra Skåne, strax intill Söderåsens sträckning. Till ytan är kommunen 390 kvkm stor med en befolkningstäthet på 33 invånare per kvkm. Totalt bor det i Svalöv 13000 personer varav de flesta i huvudorten Svalöv och i de mindre byarna Teckomatorp, Kågeröd, Röstånga och Billeberga och Tågarp. Mellan valet 2002 och 2006 har socialdemokraterna och moderaterna tillsammans styrt kommunen. Bland annat deltar kommunen i ett demokratiprojekt som leds av organisationen Sveriges Kommuner och Landsting. Projektets syfte är att undersöka hur demokratin i kommunen fungerar i praktiken för att därefter kunna dra slutsatser om hur demokratin kan utvecklas. Detta projekt har dock inget att göra med Öre Sund Bo-projektet (www.svalov.se)

4.2.1 Teckomatorp

I södra delen av Svalövs kommun ligger byn Teckomatorp. Byn har ca 1500 invånare och har en egen låg- och mellanstadieskola. Det finns goda kommunikationer till och från orten, med både busslinjer och tåg som anknyter till bland annat Lund och Malmö. (www.svalov.se)

4.3 Intervjuredovisning

Jag har valt att tematiserat redovisningen av intervjumaterialet i tre kategorier: Organisation, tid och tillgänglighet och kommunikation. Detta har jag gjort för att öka tydligheten i det omfattande materialet som blev resultatet av intervjuerna. Jag har även valt att enbart redovisa valda delar som citat för att i övrigt formulera och vägasamman resultaten från intervjuerna med mina egna ord.

4.3.1 Organisation

Teckomatorps pilotprojekt ingår i gruppen Närdemokrati och Nätverksprocesser och dess mål är att stärka samhällets utveckling genom attraktivitet, marknadsföring och genom att utveckla samarbetsformer med ett underifrånperspektiv. Ett annat mål för pilotprojektet är att engagera kvinnor och barn i planeringsprocessen samt att skapa en långsiktigt gynnsam utveckling i ett regionallt perspektiv. (Öresundbopjektet 2006)

Enligt projektledaren för pilotprojektet har man valt Teckomatorp därför att här redan fanns ett väl utbyggt socialt nätverk i form av byalag och andra intresseorganisationer. En annan anledning är att man redan från kommunens håll hade anslagit pengar för att sanera BT-Kemiområdet i Teckomatorp. Dessa pengar fördelas genom en kommunal förvaltning kallad BT-Kemistyrelsen som där igenom fått inflytande över pilotprojektet.

BT-Kemi var under 70-talet verksamt i Teckomatorp. Företaget producerade växtgift och var under tidigt 70-tal inblandat i en miljöskandal vilket tvingade företaget i konkurs.

Även EU finansierar projektet, de bidrar med 80-90 000 kr och Svalövs kommun har avsatt en miljon till år 2005 och en miljon till år 2006 för projektets genomförande. Detta har visat sig unikt i jämförelse med andra pilotprojekt där det har varit väldigt svårt att få fram pengar.

Projektledaren menar att det har varit av stor betydelse att det har funnits en budget för genomförandet av förslag som kom upp i pilotprojektet.

Fördelen med detta är att man har kunnat göra saker direkt och fått fart på projektet. På andra håll i Öre Sund Bo projektet har man haft problem med att intresset svalnat därför att det aldrig händer något. (Projektledaren)

Flera av intervjupersonerna har antytt att det även har varit ett problem att medlemmar i BT-Kemis styrgrupp har kommit med förslag till vad grupperna bör jobba med. Det är tydligt att det finns vissa personer som har varit mer aktiva i gruppen än andra och att det finns personer vars förslag det är svårt att bortse ifrån på grund av deras ställning eller deras erfarenhet och inflytande. Den kommunala entreprenadingsjören menar att det här är viktigt att ordföranden och övriga deltagare är uppmärksamma och kan säga emot om det behövs men att detta är svårt när man förhandlar med dem som bestämmer om resursfördelningen. Jag tolkar hans uttalande som att man även behöver balansera så att de som inte är självsäkra eller har erfarenhet nog av diskussioner kan föra fram sina åsikter och förslag.

Det är ju väldigt svårt men till syvende och sist skall de här insatserna både beslutas och betalas av BT-Kemistyrelsen ...//... men det handlar ju om att fånga upp det här intresset som kanske inte syns så starkt eftersom de andra är så starka. Då gäller det ju att man [som ordförande] under de här sammankomsterna är vaken. (Kommunala entreprenadingsjören)

Projektledaren menar att det är viktigt att lyssna och hålla tillbaka sin egen agenda som projektledare eller medlem i till exempel styrgruppen, att visa respekt samtidigt som man inte bör ge sig in i samhörigheten i gruppen allt för mycket. Det är en balansgång mellan att inte förtroende samtidigt som man inte får bli för personligt inblandad. Det gäller att vara klar över vad man vill och stötta gruppen mer än att styra den. Hon berättar att:

...de som sitter i BT-kemistyrelsen är starkt aktiva i utvecklingen av Öre Sund Bo-projektet och engagerade i samhället. De flesta är boende i Teckomatorp och har varit med att starta Byalaget, och alla är politiker. (Projektledaren)

Det första mötet som arrangerades var ett stormöte där inbjudan gick ut till alla invånare i Teckomatorp av vilka 90 personer dök upp. Mötet leddes av projektledaren och hade till syfte att identifiera olika frågor som var aktuella hos invånarna. Förslag togs emot av deltagarna på mötet och fördes upp på en tavla där sedan projektledaren grupperade förslagen i fem olika grupper. Till dessa fick sedan deltagarna anmäla sitt intresse. Grupperna träffades sedan för att diskutera vilka frågor de ville jobba med. Projektledaren poängterar här vikten av att man känner att man sitter i en grupp som diskuterar de frågorna som man är intresserad av. Att ”inte diskutera fritidsgårdar när ens barn är utflugna”. Dessa grupper kom att kallas fokusgrupper men ändrade senare namn till intressegrupper. De fem intressegrupperna var:

- 1 *Service och utbud*
- 2 *Försköning av Teckomatorp*
- 3 *Aktiviteter*
- 4 *Marknadsföring*
- 5 *Infrastruktur*

Det visade det sig att två av dessa fem grupperna aldrig kom igång med sitt arbete. Det var marknadsförings- och infrastrukt-

turgruppen och projektledaren menar att det var för få som var intresserade av att arbeta i gruppen och att ämnet var för diffust. Kanske hade det varit bättre om de skulle ha kommit in i projektet senare när det fanns något att marknadsföra konstaterar hon. De tre återstående grupperna som fanns kvar har nu slagits ihop till en grupp med mellan 12 och 15 deltagare. Anledningen till sammanslagningen var att man dels var för få deltagare och dels att frågorna i många fall gick in i varandra berättar hon. Bland de cirka 15 deltagarna finns det både politiker, bönder, inneboende, studenter och pensionärer berättar arbetsgruppens ordförande. Hon menar att det har varit en bra spridning och att möjligheten att få input från flera olika håll har varit bra för arbetet. Det har visat sig vara svårt att få det gamla Byalaget att delta i den nya konstellation som pilotprojektet utgör. Projektledaren menar att de eventuellt känner sig förbisedda. Ett annat problem är det som entreprenadingsjören uttrycker i följande citat:

...inom de här grupperna så är det ju oftast så att det är samma personer som kommer varje gång. Där finns starka personer som alltid kommer ...//... och de vill ju gärna styra. ...//... man borde ju få in åsikter från alla håll och vara lyhörd.
(Kommunala entreprenadingsjören)

Arbetsgruppens ordföranden håller med om detta och menar att det är viktigt att alla känner sig delaktiga men erkänner att det ibland har varit svårt att få in förslag från arbetsgruppens medlemmar. Kommunpolitikern betonar vikten av att de som är delaktiga känner att det är de själva som har gjort det. Stoltheten som skapas i processen är otroligt viktig. Han menar att man måste se till så att grupperna kommer igång och hjälpa till med rollerna som ordförande tills deltagarna har hunnit vänja sig vid arbetssättet. Det är då även viktigt att om man märker att det är nödvändigt, hämta in den kompetens som behövs för att föra arbetet vidare. I samband med detta menar kommunpolitikern att det finns behov av professionellt folk som kan kontrollera

resultaten och besluten och eventuellt styra arbetet så att det sker på ett korrekt sätt. Här understryker han vikten av att finna balansen mellan, vad jag skulle kalla, professionell kunskap och lokal erfarenhetskunskap.

4.3.2 Tid

Projektledaren menar att det är viktigt att hela tiden kunna visa på att det händer saker, att projekt initieras. Därför är det betydelsefullt att just Teckomatorps pilotprojekt har haft en budget som man kan börja använda direkt. På detta sättet menar hon att man når kreativiteten hos deltagarna. Hon menar även att det krävs en viss mognad i grupperna och hos personerna innan man kan problematisera frågorna allt för mycket och till exempel diskutera mer abstrakta frågor. Först när man har vant sig vid mötesformen kan man börja ta sig an mer komplexa frågor.

Man får nog skynda långsamt. Man får inte tappa någon för att det helt plötslig blir några akademiska termer som de inte alls känner sig hemma i. Det kan ju skrämma några. Man skall nog försöka göra en omtolkning och kalla det något annat.
(Projektledaren)

Den kommunala entreprenadingenjören är inne på samma spår men menar att det finns vissa frågor som ändå måste beslutas av de folkvalda representanterna. Annars gäller det att både tjänstemän och invånare vänjer sig vid den nya arbetsgången.

Det fordrar ju en mognad hos utförarna och hos invånarna. ...//... framför allt så får man inte den här negativa synen på vad vi gör... Vi får ju också vara på det klara med att man inte kan förenkla hur mycket som helst. Det finns ju frågor som skall in och vända ...//...men frågorna lyfts ju upp...
(Kommunala entreprenadingenjören)

Det är viktigt att få kontinuitet menar projektledaren, och berättar att det finns planer på att slå samman pilotprojektet med Byalaget samt att etablera liknande grupper i de andra samhällena i Svalöv. Kommunpolitikern menar att det är viktigt att ta hand om kunskapen som byggs upp i och med detta projektet. Arbetet och kunskapen menar han kan ligga till grund för framtida arbete med översikts- och detaljplaner. Det är alltså viktigt att vi värdesätter den kunskap som är lokalt bunden och som kan vara svår att finna som utomstående. Han menar att om det skall få någon genomslagskraft så är det av yttersta vikt att få in denna kunskap i ett tidigt skede i planeringsprocessen. Han anser även att det behövs kunskap för att kunna kritisera och ställa frågor om till exempel översiktsplaner och detaljplaner och att det i stadsplanering och politiska diskussioner ofta förekommer komplexa frågor som är svåra att förstå utan erfarenhet och kunskap. Detta menar kommunpolitikern är ett problem även bland politiker där man ibland saknar kunskap för att kunna sätta sig in i en specifik fråga. Där menar han att det är viktigt att vara med i det initiala skedet med den lokala kunskapen.

De olika processerna rör sig olika snabbt vilket kan skapa problem och konflikter mellan allmänheten och förvaltningar påpekar kommunpolitikern.

...det skall hända NU. Vi har ju pratat om att det skall bli en golf bana där. Så skall det hända nu' ...//... men så är det ju inte i politiken, kvarnar skall mala, alla skall tycka till och politikerna skall säga sitt. (Kommunpolitikern)

4.3.3 Tillgänglighet och kommunikation

Projektledaren berättar att det har varit, förutom henne själv, tre tjänstemän som arbetsgruppen har kunnat kontakta om det har kommit upp någon fråga som rör kommunens ansvar och intressen. Det visar sig att det främst har varit projektledaren arbetsgruppen kontaktat och hon har i sin tur kontaktat de andra personerna för att hämta in den kunskap eller information som efterfrågats. Arbetsgruppens ordförande uttrycker det så här:

Vi ju haft [projektledaren] som mellanhand och hon har fört fram väldigt mycket [till tjänstemännen och politikerna]. [Politikerna] är lite svårflörtade men med rätt framförande och med bra upplägg lyssnar dem till vad vi har tyckt. (Arbetsgruppens ordförande)

Kommunpolitikern menar att synen på politiker som svårtillgängliga och ointresserade av invånarnas synpunkter är vanlig och viktig att motverka.

Det viktiga med detta projekt är att man får folket med sig. Att få dem att intressera sig för politik, för folk i gemen bryr sig inte om det ...//... 'dom bestämmer' säger de bara eller 'det kvittar vad jag säger'. Men det beror mycket på politikerna, lyssnar de eller inte. (Kommunpolitikern)

Projektledaren förklarar att det som kontaktperson och projektledare är viktigt:

...att man är oerhört flexibel och tillgänglig som tjänsteman ...//... Att man öppnar upp och verkligen finns där, minsta lilla fråga i början måste få lov att bli besvarad med det samma. Man får inte tappa något på vägen. (Projektledaren)

Att gå in och arbeta med medborgare, tjänstemän och politiker kräver att man kan sätta sig in i de olika gruppernas position och vet hur man skall bemöta dem. Och för det krävs erfarenhet menar projektledaren. Problem som dykt upp har främst varit med politiker. Det har inte varit tjänstemännen som har satt

sig på tvären för något förslag. Samtidigt tycker hon att man i Svalövs kommun har kommit långt.

Vi har en kommunchef som är visionär och som tänker vitt och stort. Och så har vi politiker som också är positiva och som förstår att vi inte kan vara en liten grå kommun här vid någon ände utan vi måste se till att vi syns och hörs. Och vi måste få vår personal att sälja och marknadsföra sin arbetsgivare. Det tycker jag att man har lyckats bra med. (Projektledaren)

Detta genomsyrar kommunstyrelsen, menar projektledaren, men det är svårare i andra nämnder. Det tar tid och kraft att få det igenom på alla nivåer. Anledningen till detta är att de andra nämnderna är verksamhetsnämnder där verksamheten tar mycket tid och kraft. Det är då svårt att lägga den tid man skulle vilja på olika projekt.

Entreprenadingenjören berättar att de flesta frågor som han fått från projektledaren och pilotprojektet har rört ekonomin och olika kostnader för att genomföra projekten. Han menar dock att en närmare dialog och starkare kontakt med kommunen och tjänstemännen skapar en förståelse för vem som gör vad.

Dom [kommuninvånarna] skiljer ju inte på olika förvaltningar. Kommunen är ju kommunen.
(Kommunala entreprenadingenjören)

En annan fördel som entreprenadingenjören framhäver är att man genom ett närmare samarbete med invånarna kan göra ”rätt” insatser. Eftersom invånarna oftast har kunskapen om var insatser behövs i samhället menar han att man bör dra nytta av detta.

Detta menar han även skulle förbättra relationen mellan invånare och kommun.

Hade vi alla kunnat syssla med rätt saker istället för att sitta och syssla med en massa klagomål så är det ju mycket vunnet bara med det.
(Kommunala entreprenadingsjören)

Enligt kommunchefen är kommunen generellt sett bra på att utreda och diskutera olika frågor med kommuninvånarna men inte alltid att få det att bli något konkret. Samtidigt menar hon att man kan se det som att när kommunen sätter av investeringsmedel som medborgarna är med att bestämma om hur de skall användas så blir det ju att gå från ord till handling.

Många gånger tror jag att vi [i den kommunala sektorn] gör det för komplicerat för oss därför att vi har våra traditioner i den kommunala sektorn av att vara myndighet, att vara lagstyrda ...//... Att då släppa det här och istället lämna organisationen och gå ut och vara en ledare, en människa i lokalsamhället istället. Och ha med sig kunskapen om lagar och möjligheter men att vara en människa som möter andra människor ...//... Där tror jag att vi måste bli bättre i den kommunala sektorn. (Kommunchefen)

Kommunchefen understryker att vi verkar inom en representativ demokrati men att det finns möjligheter och exempel där man genom direktutnämning av personer skapat ett lokalstyre. Då kan det handla om personer utan politisk tillhörighet vilket öppnar upp för allmänheten. Hon menar att man så mycket som är möjligt skall använda sig av de förmågorna som finns på orten för att besätta olika posterna i en eventuell lokalgrupp. Men det är dock de förtroendevalda som kan besluta om frågorna i slutändan.

4.4 Konferenser och studiebesök

I maj 2006 deltog jag i konferensen Urban Futures 2.0 i Stockholm (<http://www.urbanfutures.se>). Under konferensen deltog jag i ett intressant seminarium som handlade om projektet Kvarterslyftet i Köpenhamn. Projektets syfte var att höja invånarnas livskvalitet i de eftersatta områdena i de danska storstäderna, områden med segregation och sociala problem. Projektet presenterades av representanter från nationell, regional och lokal nivå, som alla har varit delaktiga i projektet. Vad som är unikt med detta projekt är, enligt min mening, att det inte var mer än det ovanstående som var fastslaget när de statliga institutionerna kom överens om att initiera projektet. Tidigt identifierades aktörer i området som man bestämt sig för att lokalisera pilotprojektet till. Tillsammans med dessa aktörer gjordes ett kontrakt upp mellan alla parter. Ett kontrakt som tydligt definierade vad alla inblandade kunde förvänta sig av projektet samt vilka rättigheter och skyldigheter, ALLA parterna hade. Man menade att tack vare detta kontrakt klagjordes handlingsutrymmet och projektets möjligheter för alla inblandade. Det skapade även en större känsla av delaktighet och ansvar för de inblandade. Något av det första som sedan gjordes var att en lokal, centralt belägen i området restaurerades och invigdes som projektets huvudkontor och möteslokal. Vad som sedan hände i projektet var att ett flertal samarbetsavtal mellan statliga och kommunala institutioner och privata aktörer. Till stor del handlade projektet om fysisk upprustning av områdets byggnadsbestånd och offentliga platser. Man menar dock att ett av de viktigaste resultaten av projektet var att det institutionella och sociala kapitalet stärktes. Kontakter mellan institutioner och privata aktörer knöts. En fråga som togs upp från publiken till seminariet var problemet med att tjänstemän och politiker sällan har tid att omfördela till andra uppgifter än de vardagliga, att den offentliga sektorn är så upptagen att det är svårt att delta i denna typ av projekt. I Kvarterslyftet var detta möjligt eftersom medel allokerades och projek-

tet backades upp av alla tre nivåerna inom den kommunala och statliga verksamheten. Erfarenheterna har sedan implementerats i ett flertal städer och projekt i Danmark.

Under ett annat besök i Stockholm, den 10:e mars, som jag gjorde tillsammans med deltagare från Öre Sund Bo-projektet deltog vi i en annan konferens, Folkhemmet 2.0. Under konferensen gjorde vi ett mycket intressant studiebesök hos Färgfabriken. På deras hemsida finns följande beskrivning av deras verksamhet:

Färgfabriken skapar möten, kontakter och dialog mellan dem som annars inte skulle tala med varandra annat än över förhandlingsbordet. (Färgfabriken)

Under studiebesöket presenterades Färgfabrikens olika projekt och arbetsmetoder. Funktionen som neutral plats för möten är något som visat sig vara väldigt användbar. Genom att inte vara bunden till någon förvaltning eller bestämmelser kan man initiera projekt och väcka frågor som annars skulle ha låst sig i konflikter mellan olika förvaltningar eller personer.

Deras arbetssätt har fått mycket medial uppmärksamhet. Förmodligen på grund av att det är lätt att följa processen och konkret se resultaten av olika workshops. Man har konstaterat att det är lättare att diskutera framtiden än att gräva ner sig i dagens problem och verklighet. Detta kan medföra att en mer visionär syn skapas bland de deltagande.

5 Analys

När man jämför de teorier och tolkningar om planeringsprocessen som uttrycks i litteraturen med intervjumaterialet träder skillnader och likheter fram. Det blir tydligt både i litteraturen och i intervjuerna att frågan om makt och beslutsrätt är central för processen. Även frågan om förtroende mellan olika aktörer är av stor betydelse. Vilka likheter och olikheter kan man hitta när man ställer de empiriska erfarenheterna mot teorin?

Jag har för tydlighetens skull grupperat de olika frågorna i fyra olika kategorier. Dessa kategorier är övergripande teman som jag tycker mig ha kunnat utläsa i litteraturen och i intervjuerna. Detta har jag gjort för att det skall bli lättare att överblicka analysens olika delar och för att understryka de viktiga aspekterna som jag ser inom samverkansprocessen.

5.1 Makt och förtroende

Det är en ständig maktbalans om inflytandet över vår samhällsplanering mellan de olika aktörerna som intresserar sig för processen. Vad som lyfts fram i litteraturen är att det är viktigt att även försöka inkludera dem som inte är intresserade av processen. Vad som blir tydligt i både litteraturen och i intervjuresultatet är att det i dagens system inte finns någon direkt koppling mellan mandat och kunskap. Vad jag menar med detta är att som Kha-kee (2000) visar och som påpekats i intervjuerna har politikerna många gånger svårt att greppa hela problematiken som ett beslut-sunderlag kan innebära. Detta kan bero på att experten som skall sammanställa informationen åt beslutsfattarna har misslyckats med att presentera den på ett sätt som politikerna kan ta till sig eller att de på grund av ointresse eller tidsbrist inte har satt sig in i materialet.

I intervjuerna har jag kunnat skönja att det förekommit visst missnöje med hur till exempel kopplingen mellan styrgruppen och arbetsgruppen har fungerat. Vid ett par tillfällen har förslag kommit från styrgruppen som det verkar ha varit svårt för arbetsgruppen att låta bli att ta med och genomföra. Genom att anlita en oberoende konsult skulle man eventuellt kunna minimera dessa risker. Den stora faran, som jag ser det, om arbetsgruppen utsätts för påtryckningar är att deltagarna börjar ifrågasätta arbetsgruppens funktion och dess syfte. Detta kan i slutändan leda till att projektet havererar och motsättningar uppstår eller förstärks. Jag tror att man med fördel skulle kunna ha varit än mer tydlig i att definiera ”spelreglerna” innan projektet startade och att vara noga med att inte styrgruppen inte försöker styra arbetsgruppens arbete i sakfrågor. Naturligtvis är det styrgruppens uppgift att bestämma pilotprojektets ramar och inriktning. Frågorna och projekten som har tagits upp i pilotprojektet i Teckomatorp har främst varit av praktisk karaktär och ofta handlat om att något skall byggas eller anläggas. Detta menar jag har lockat, precis som Healey skriver, personer att utöva sin makt där de annars inte borde ha utövat sitt inflytande.

Man kan konstatera att det i Teckomatorp rör sig om en begränsad beslutsrätt för intressegruppen. Khakees studie (2000) visar och intervjupersonernas uttalanden antyder att det finns en ovilja hos politikerna att ge upp sin beslutsrätt. Man kan dra en intressant parallell mellan den skepsis som Khakee beskriver fanns vid införandet av översiktsplaner och den skepsis som idag verkar finnas hos många politiker och tjänstemän att demokratisera planeringsprocessen. Man har i båda fallen svårt att se eventuella fördelar i det långa loppet.

I intervjuerna visade det sig att byalaget helt valt att stå utanför den nya konstellation som pilotprojektet utgör. Under mötena som jag deltagit i har det framkommit att flera olika pilotprojekt har haft samma problem. Detta problem har inte lyfts fram i litteraturen anser jag utan intresseorganisationer ses oftast enbart som en tillgång. Får man dem med sig kan de vara en tillgång men som det har visat sig i Teckomatorp kan det vara svårt att övertyga dem om att ge upp sin gamla form. Ett möjligt sätt att lösa dessa frågor är att tidigt definiera de olika parternas roller och skyldigheter. Detta är en fråga som mycket väl kan definieras i ett kontrakt, liknande det som man har använt i projektet Kvarterslyftet i Danmark (Urban Futures 2.0). Genom att mötas och ta ett beslut i konsensus om kontraktet som alla parterna ingår kan man minimera konflikter under projektets gång. Framst förhindrar ett väl genomarbetat kontrakt oklarheter i vad man kan inte kan göra. (Urban Futures 2.0) Jag tror att den här typen av överenskommelsen är grundläggande för att projekten dels skall uppfattas som att man som deltagare "äger" det. Att "äga" ett projekt innebär att definiera ansvar. Det här är mitt ansvar, och min rättighet.

5.2 Tid

En annan intressant aspekt tycker jag de varierande uppfattningarna är om hur tiden påverkar processen. Som Khakee (2000) skriver är starttidpunkten för processens avgörande. Att veta vad man skall göra och när man skall göra det lyfter han fram som en av frågorna som planerare måste ta ställning till. Detta påstående kommer i ett intressant ljus när man ställer det mot projektledarens uttalande om att det krävs en mognad för att processen skall fungera. Deltagarna måste vänja sig vid arbetssättet och ett förtroende måste byggas upp mellan de olika parterna. Här kan processledaren, som både Malbert tar upp i sin avhandling och Ranger och Westerberg berör i sin bok, ha stor betydelse. I och med den misstro till politiker och tjänstemän som antyds i ett par av intervjuerna blir det ännu viktigare att, som Ranger och Westerberg förespråkar, analysera utgångsläget för den egna organisationen och samhällets och olika gruppers mognad innan processen startas. Frågan om hur mogna olika grupper är för en samverkansprocess väcker frågetecken om hur dessa grupper klarar att hävda sig mot dem som är mer rutinerade eller mogna? Här blir det kanske återigen processledaren som behöver balansera processen? Till skillnad från advokatplanering, som Khakee (2000) beskriver i sin bok, är planeraren inte företrädare för olika gruppers intressen och för deras talan utan försöker istället medla mellan grupperna och de olika intressena för att på detta sätt balansera maktcentra som Healey (2006) menar alltid finns representerade. Problemet med representationen och maktcentra i processen tolkar jag som en av de största farorna med samverkansplanering. Resultatet av dessa problem kan bli att processen blir än mer odemokratisk än vad planeringsprocessen anses varit tidigare.

Processens uthållighet är en annan viktig aspekt att iaktta. Som framkom i intervjuerna vill deltagarna ofta se resultaten av sitt arbete fortare än vad som är möjligt eller sedvanligt hos kommunerna. Khakees (2000) undersökning av fritidspolitiker överensstämmer till viss del med detta påstående. Det visade sig att fritidspolitikerna ofta hade svårt att sätta sig in i beslutsunderlag och ibland helt enkelt var ointresserade av mer komplexa frågor. Man föredrog enklare och mer praktiska frågor som till exempel bygglov framför frågor rörande översiktsplanen.

Khakee (2000) tar upp problemet man hade när kravet på översiktsplaner introducerades vilket jag tycker har likheter med hur man uppfattar demokratiseringen av planeringsprocessen idag. Politiker hade svårt att se fördelarna med det långsiktiga arbetet som översiktsplanerna innebar. På liknande sätt kan det vara med arbetet med en demokratisering av planerings processen. Fördelarna ligger långt fram i tiden och är svåra att greppa.

Tiden kan kopplas till inläring vilket är ytterligare en viktig del av arbetet. Desto längre samverkansprocessen fortgår desto mer vana blir deltagarna vid mötesform samt att de skaffar sig kunskap om frågor som tas upp. Detta får som följd enligt författarna att man på sikt kan ta tag i mer och mer komplexa frågor.

5.3 Kunskap och representation

Att representera alla intressegrupper som det ofta står i litteraturen visar sig vara svårt eller nästan omöjligt att genomföra i verkligheten. Här verkar storleken på samhället även ha viss betydelse. När representationen inte fungerar skulle det kunna bli processledarens roll att kompensera denna saknad. Detta överensstämmer med en av de roller som Malbert föreslår att planeraren kan ta. Problemet är som det har visat sig i Teckomatorp att det är svårt att finna dessa personer inom den kommunala verksamheten. Att ta in en konsult utifrån är då ett alternativ men samtidigt ett alternativ som kostar pengar. Pengar som det i många pilotprojekt verkar vara ont om.

Representationen är en viktig del av samverkansprocessen enligt litteraturen samtidigt som det i praktiken verkar vara svårt att lösa. När representationen inte fungerar riskerar man att tappa värdefull kunskap som författarna menar att olika grupper har.

5.4 Tillgänglighet och kommunikation

Både författarna till litteraturen och intervjupersonerna verkar vara överens om att det institutionella kapitalet stärks genom samverkansprocessen, om än i olika grad beroende på hur mycket kontakt deltagarna har med tjänstemän och politiker. I Teckomatorps fall har den mesta kontakten skett genom projektledaren, trots detta verkar förståelsen för kommunens ramar och arbetssätt ändå ha stärkts. I litteraturen föreslås ett mer aktivt deltagande från tjänstemän och politiker där man på mer jämlik grund deltar i dialogen. I fallet med Teckomatorp har få politiker och tjänstemän verkligen deltagit i dialogen.

5.5 Slutsatser

I den teoretiska studien framträder ett par huvudfrågor som kan anses vara kärnan av samverkansplaneringen. Jag skulle kanske börja med att redogöra för vilken anledning de flesta författarna menar föreligger behovet av en mer samverkansinriktad planering. Svaret blir oftast att vi idag lever i ett pluralistiskt samhälle, ett samhälle där kommunernas och statens inflytande minskar. Att stärka kopplingarna mellan planeringsinstitutionerna och samhällets aktörer lyfts i litteraturen fram som en möjlighet att möta nya utmaningar. Då dessa kopplingar grundar sig på dialog och konsensusbeslut anses det i förlängningen leda till ett mer hållbart samhälle. Patsy Healey (2006) menar att denna samverkansplanering måste grunda sig på policybeslut om vilka det råder konsensus. Genom denna process kan besluten byggas på en bredare kunskapsbas. Denna kunskapsbas byggs upp av den vardagserfarenhet som invånarna och de lokala aktörerna besitter samt av den expertkunskap som kommunens, företagens eller statens representanter får anses besitta.

Samverkansprocessen bör enligt Healey struktureras så att en arbetsgrupp sätts samman av representanter från lokala aktörer och grupper samt av kommunens, företagens och statens represent-

anter. I denna arbetsgrupp innehar alla deltagare samma mandat och som jag nämnde tidigare eftersträvas konsensus om beslutet. Healey (2006) förordar policybeslut då dessa, genom att inte vara allt för specifika, kan hjälpa till att undvika konflikter mellan deltagare som till exempel vill skydda sina fysiska tillgångar. Policybesluten omsätts sedan i en handlingsplan som godkänns och vars åtgärder sedan återrapporteras till arbetsgruppen.

Malbert (1998) föreslår tre roller för planerare i denna process. Den första rollen är den som formar lagarna och systemet för processen. Den andra rollen är som företrädare för en part eller ett intresse. Den tredje och sista rollen är den som processledare. Det är enligt Ranger och Westerberg (2004) avgörande att tidigt reflektera över vilken kunskap och vilka resurser som finns inom den egna organisationen och hur dessa bör användas och kompletteras.

När i planeringsprocessen bör då denna samverkan ske? Khakee (2000) tar upp frågan om när man bör initiera en samrådsprocess. Det är enligt honom viktigt att veta vilket utgångsläge man har för att kunna avgöra hur pass 'moget' samhället är för projektet eller processen. Det existerande sociala och institutionella kapitalet här är avgörande. Att vänja sig vid arbetssättet är viktigt för institutioner och företag som deltar men kanske främst för enskilda aktörer som annars kanske har begränsade erfarenhet av möten och arbetsprocesser av detta slag. Detta måste man som processledare ta ställning till.

Jag menar att det liksom i kritiken som riktades mot införandet av översiktsplaner finns en liknande misstro till fördelarna med samverkansplanering. Kanske är effekterna här än mer beroende av tidsaspekten då inlärningsfaktorn är avgörande för processens effektivitet. Frågan om tillit och tolerans är även starkt bunden till tidsaspekten. Aktörerna kan över tid vinna tillit till processle-

daren och till varandra. Flera av författarna betonar vikten av en opartisk processledare som kan medla i en samrådsprocess. Att behandla besluten utan samverkan och dialog kan ses som mer effektivt i det kortsiktiga loppet men lyckas förmodligen inte förankra ett projekt eller beslut på samma sätt som man skulle kunna göra genom en samverkansprocess.

De erfarenheter som jag fått genom den empiriska studien tyder på att frågan om mandat och genomförandet av processens resultat är betydelsefull. Mandat, skyldigheter och ansvar bör därför tydligt definieras i någon form av kontrakt. Detta för att undvika missupfattningar om vilka resultat som kan förväntas av processen och vilken påverkan man har. Att definiera mandat, genomförande och återkoppling i ett kontrakt har visat sig fungera väl för det danska projektet kvarterslyftet.

Vad jag ser av erfarenheterna från pilotprojektet i Svalöv är att det är mer lättgenomförbara och konkreta föredras framför det mer abstrakta och komplicerade frågorna. Eventuellt beror detta på att dessa mer övergripande frågorna traditionellt ”ägs” av politiker och tjänstemän och man inte har anset att det går att påverka dessa frågor. Kanske är det så att det man har velat röra sig på en nivå under de politiska besluten, så att man kan uträtta saker utan att ha kontakt med politiker och enbart samarbeta med tjänstemän? Eller så är det så att den totala friheten som projektet startades med har lett till att det har varit svårt att gå djupare in i visa ämnen och frågor eller att de helt enkelt har varit för svåra att ta ställning till eller lyfta fram till diskussion.

Erfarenheterna från Färgfabriken antyder att ett visionärt angreppssätt kan kringgå existerande konflikter och möjliggöra en tolerans och förståelse mellan olika parter. Exemplet från Färgfabriken har visat att det är en fördel att en neutral arena finns där olika parter kan träffas och där visionära och övergripande frågor lyfts fram.

Processledaren har i Teckomatorp haft en avgörande roll i arbetet. Genom att driva processen och förmedla frågor och önskemål mellan arbetsgruppen och kommunen. Jag tror att man genom att ha inkluderat tjänstemänn från kommunens olika förvaltningar skulle ha nått ett annorlunda resultat.

Hur kan vi dra nytta av dessa erfarenheter från praktiken och teorin? Behovet av en processledare är något som jag menar bekräftas genom både teori och empiri. En av de främsta anledningarna till detta verkar vara behovet av att balansera olika maktcentra i processen. Det finns även ett behov av att stödja eller facilitera processen. Ett större deltagande av tjänstemän skulle kunna lyfta processens resultat än högre, men innebär samtidigt ytterligare en faktor att balansera. Erfarenheterna från Teckomatorp visar att det är svårt att motverka påtryckningar från uppdragsgivare/styrgrupp.

Det har visat sig vara viktigt att tänka på hur man i kontakten med olika organisationer framställer den nya arenan eller samverkansorganisationen. Risken är att den upplevs som konkurrerande eller ett hot mot redan existerande organisationer..

För medborgare med lite erfarenhet av mötesstrukturer krävs det enligt min mening mer tid för att känna sig bekväm än vad det krävs för politiker och tjänstemän som har större vana. Det handlar om att etablera ett arbetssätt som passar de olika aktörerna men samtidigt skapa strukturen som behövs och dokumenteringen för att följa upp besluten. Hur når man den 'mogna' som behövs? Det förebyggande arbetet och planeringen kan betyda mycket för processens utfall.

Att låta planeraren ta på sig rollen som processledare, som Malbert föreslår, tycker jag är ett bra förslag. Detta kommer att ställa nya krav på de olika planeringsutbildningarna. Jag ser inte

någon större skillnad att gå in i rollen som expert och föreläsare för en av de deltagande aktörerna eller intressena mot den roll som de flesta planerarna har idag som föreläsare för naturintressen, trafikfrågor e t c. För att gå in i rollen som samverkansprocessens utformare krävs goda kunskaper om planeringssystemet och pedagogik. Pedagogik och möteteknik är ämnen som utbildningarna skulle kunna fokusera mera på.

Men som Malbert konstaterar så tror även jag att huruvida du blir en lyckad processledare eller inte till stor del beror på din inställning och personlighet.

6 Diskussion

Min slutsats är att det krävs en förändring av först och främst de arenor där aktörer och planerare möts. Det finns ett behov av arenor som är neutrala och inte direkt kopplade till planerings- eller de politiska institutionerna där dialog och samverkan är möjlig. Jag tror pilotprojektets oberoende från kommunens institutioner är en av anledningarna till varför pilotprojektet i Teckomatorp har fungerat. Det finns enligt min mening en stor risk i att låta etablerade strukturer vävas in i en arbetsgrupp som denna. Riskerna menar jag är att det kan lamslå och till viss del skrämmanivå invånarna och de olika aktörerna som inte är vana vid situationen. Samtidigt är det en nödvändighet att på något sätt integrera det befintliga systemet i samverkans projektet.

Ansvar och skyldigheter bör definieras i kontrakt som upprättas mellan de deltagande parterna och som tydliggör vad man kan förvänta sig av processen. För pilotprojektet i Teckomatorp skulle det kunna innebära en tydligare definiering av rollerna för styrgrupp och arbetsgruppen. Under intervjuerna har det antytts att ett par av styrgruppens medlemmar har försökt påverka vilka insatser och projekt som skulle genomföras. Detta kan lätt underminera förtroendet för projektet och känslan av självständighet för arbetsgruppen.

Healey lyfter fram betydelsen av att nå konsensus och att fokusera på policybeslut. Samtidigt har erfarenheterna från Färgfabriken visat att genom att samarbeta kring ett visionärt perspektiv kan förbättra möjligheterna att nå konsensus. Då komplexiteten ökar genom att arbeta med policybeslut och visionära scenarier, krävs en större insats och mer stöd till samverkansgruppen. Då behövs en processledare som kan förklara och få gruppen att på olika sätt angripa frågan. Med ökad erfarenhet bör detta bli lättare och lättare.

Då bör de som träder in som processledare ha utbildning i pedagogik och erfarenhet av att leda denna typ av processer. Detta blir en stor utmaning för de olika planeringsutbildningarna som vi har i Sverige. Processledaren bör heller inte styra arbetet efter sin egen agenda eller åsikter och i förlängningen inte heller indirekt styras av politiker med avsikt att nå ett visst resultat i processen. Enligt min erfarenhet riskerar man då hela processens trovärdighet och framtida möjligheter för liknande initiativ.

I samverkansprocessen är det viktigt att de som deltar kan se effekterna av deras arbete. Man kunde ana en viss stolthet i Teckomatorp över att man hade initierat projekt som höll på att förverkligas. Detta var enligt min mening möjligt därför att det fanns en fastslagen budget med resurser till projektet. Av denna anledning menar jag att det är att rekommendera att innan arbetet börjar, politiskt ha tagit beslut om hur man kommer att föra arbetet vidare. Motiveringen för politikerna till att stödja en samverkansprocess skulle kunna vara att det beslut som fattas i gruppen är så starkt och brett förankrat att det helt enkelt inte går att gå emot det utan att riskera väljarnas förtroende. Det finns även en fördel i detta system som ger politikerna en möjlighet att komma närmare sina väljare och få en möjlighet att visa var man står och vad man går för. Samtidigt finns det en motsättning här där man å ena sidan vill visa effekterna av arbetet så snabbt som möjligt men å andra sidan finns det ett problem i att diskutera sakfrågor. Som Healey skriver så bör man undvika de frågor där man riskerar personliga konflikter som i sin tur kan leda till låsningar i processen. Jag tror en samverkansprocess har, precis som mycket av litteraturen antyder, behovet av att arbeta på flera olika nivåer. Beroende på vilken fråga man väcker och på vilken nivå den ligger måste utformningen av processen anpassas därefter. Samverkan är mest effektiv, med fokus på policyfrågor, på en nivå mellan det lokala och det väldigt övergripande. Om man

skulle översätta detta till planeringsprocessens olika beståndsdelar så skulle det kunna motsvara vad som normalt brukar vara avgränsningen för en detaljplan och översiktsplaner. Det är alltså enligt min mening någonstans där emellan som samverkan skulle fungera bäst. Anledningen till detta är att jag menar att man på denna nivå kan lösgöra sig från personliga låsningar i mindre platsbundna tvister, men ändå ha möjligheten att greppa problematiken i den större skalan. Det är förmodligen även i detta fält som kommunerna har möjlighet att lösgöra resurser för samverkansprocessen och även kunna dra störst nytta av dess effekter.

Fördelarna med samverkansplanering är att fler kan bli delaktiga i planeringsprocessen, vilket på ett positivt sätt kan påverka förankringen och genomförandet av ett beslut. Därigenom blir det även svårare att genom påtryckningar driva igenom beslut. Huruvida detta stämmer överens med effekterna efter pilotprojektet i Teckomatorp är det ännu för tidigt att säga. Då representationen balanseras kan grupper som vanligtvis inte har möjlighet att påverka planeringsbeslut, nu få en talan och ges en utökad möjlighet att ställa krav på planeringen. Naturligtvis finns här en hake i att om representationen misslyckas eller processen påverkas av maktobalans så är risken än större för orättvisa utslag och beslut. I teckomatorp har man lyckats med en relativt bred representation och alla som har haft intresse har även fått öjlighet att delta. Enligt min mening behöver man, för att nå fram till en bredare representation och finna tillräckligt många som har möjlighet eller vilja att delta, aktivt söka de olika aktörerna. En stor risk med samverkansplanering är att man misslyckas med att identifiera aktörerna och att få dem att delta i processen. Detta är stora osäkerhetsfaktorer som noga behöver övervägas när en samverkansprocess utformas. En stor riskfaktor är även att ett försök görs som inte når goda resultat och lämnar deltagarna med dåliga erfarenheter, vilket jag själv har erfarit.

Det sista påstående är starkt knutet till hur implementeringen sker av resultaten från processen.

Vad som i fortsättningen skulle vara intressant att studera är hur just förtroendet och förankringen utvecklas. Vilka fördelar skapar det? Bli planeringsprocessen mer tidseffektiv genom färre överlagandet och når vi ett mer uthålligt samhällbyggande genom en större mångfald i processen?

7 Källförteckning

Broms Wessel Ola, Tunström Moa & Bradley Karin (Red.) (2005). *Borvi i samma stad*. Pocky: Kristianstad.

Bryman, Alan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur: Lund.

Eriksson, Malin (2003) *Socialt kapital Teori, begrepp och mätning – en kunskapsöversikt med fokus på folkhälsa*, Institutionen för epidemiologi och folkhälsa, Umeå

Färgfabriken (2006). Nedladdad 2006-06-01, Tillgänglig < <http://www.fargfabriken.se/> >

Healey, Patsy (2006). *Collaborative Planning*. Andra upplagan, Palgrave MacMillan, New York

Khakee Abdul (2000). *Samhällsplanering*. Studentlitteratur: Lund.

Kling, Anders, *I Fittja prövade man en ny form av medborgarinflyttande och resultatet blev ett torg*. Area, nr 2, 2002

Kvale, Steinar (1996). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund.

Nylén, Ulrica (2005). *Att presentera kvalitativa data*. Liber: Malmö.

Malbert, Björn (1998). *Urban planning participation, Linking practice and theory*. Chalmers tekniska högskola: Göteborg.

Plan- och bygglagen (1987:10)

Pressrelease Svalövs kommun (2006), Nedladdad 2006-02-05, Tillgänglig < http://www.oresundbo.se/dokument/Pressrelease_Teckomatorp.doc >

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling alone*. Simon & Schuster: New York.

Ranger & Westerberg (2004). *Metoder för möten*. Malmö stad, Miljöförvaltningen & Region Skåne, Malmö.

Reimer, Bo (2005). *USA på väg förlora stadskampen*. Sydsvenskan, 15/8 2005.

Schuman, Sandor P *Reaching Consensus on Consensus*. Nedladdad 2005-09-12, PDF format. Tillgänglig < <http://www.csus.edu/ccp/collaborative/index.html>>

Öresundboprojektet (2006). Nedladdad 2006-02-05, Tillgänglig < <http://www.oresundbo.se/> >

www.svalov.se, Nedladdad 2006-09-18, Tillgänglig <<http://www.svalov.se>>

Möten:

Styrgruppsmöten, Öre Sund Bo-projektet
Arbetsgruppens möte i Teckomatorp 2006-03-14

Konferenser:

Folkhemmet 2.0 – 2006-03-09 – 2006-03-10, Svenska institutet, Färgfabriken m fl.

Urban Futures 2.0 – 2006-05-03 – 2006-05-05, Stockholms stad m fl.

8 Bilagor

Malmö 2006-02-27

Intervjuupplägg för deltagare i pilotprojekt i Teckomatorp

Intervjun med projektledaren för pilotprojektet:

- Jag kommer att spela in samtalet för att sedan kunna gå tillbaka och analysera det vi sagt. Går det bra att jag citerar dig i mitt arbete? Jag kommer att skicka utdrag över hur jag använder citaten innan det trycks så att du har möjlighet att kontrollera så att det stämmer.

Pilotprojektets organisation och syfte.

- På vilket sätt lämpade sig just Svalöv och Teckomatorp för detta projekt?
- Finns det en speciell anda eller attityd här som gör det lämpligt?
- Vad beror det på tror du?

- Kan du kort beskriva Öre Sund Bos organisation och syfte?
- Hur definierade ni dess syfte?

- Hur gick diskussionen om metoder för arbetet?
- Hur såg man på skillnaden mellan att initiera fysiska projekt och att initiera en ny form av processarbete?

- Hur har ni i projektledningen funderat kring projektets syfte?
- Vem var delaktig i diskussionen om syfte och mål beskrivning för projektet?

- Hur har man praktiskt försökt skapa förutsättningar för offentliga möten?
- Vilket arbete föregick mötena när det gäller att informera allmänheten?

- Hade ni personlig kontakt med några kommuninvånare och företagare innan projektet startade?

- Fanns det ekonomisk uppbackning från kommunen?
- Hur tror du de ekonomiska medlen påverkar projektet?

- Vem var initiativtagare till projektet?
- Tror du att det har färgat projektet?

- Vem har ingått i projektledningen i Svalöv?
- Fanns det någon som du skulle ha velat ha med från början men som inte visade intresse eller inte hade möjlighet att delta?

- Hur förankrades projektet hos kommunstyrelsen?
- Fanns det skeptiska röster eller positiva?
- Vad var deras argumentering i så fall?

- Fanns det redan samarbeten och nätverk som ni kunde bygga på?

- Är Svalöv moget att prova en sådan metod?
- Finns det en tradition och acceptans för arbete av detta slag?
- Har man jobbat med liknande projekt tidigare? Vana!

Visioner och mötet med allmänheten.

- Vilka diskussioner föregick mötena med allmänheten, diskuterades formen för mötena?

- Skedde dessa diskussioner inom kommunen eller inom Öre Sund Bo?
- Vem var aktiv i dessa diskussioner?
- Vad var det som man var mest enig om?

- Föregicks projektet av en diskussion och förankring hos politiker och tjänstemän.
- Hur upplevde du attityder från politiker och tjänstemän till projektet?
- Finns det något som du tror skulle skapa en bättre stämning?

Engagemang bland politiker och tjänstemän samt processens legitimering.

- Vilken typ av frågor trodde ni skulle komma upp?
- Fanns det en dialog om hur/om man skulle kontrollera teman och fokus på mötena?

- De strukturella förutsättningarna inom kommunen, hur påverkar de förutsättningarna för projektet?
- Både vad gäller de personer som har funnit sin plats i processen och de som inte gjort det?

- På vilket sätt var politiker och tjänstemän delaktiga i utformningen och inriktningen av projektet?
- Vilken är attityden hos dem?
- Har man velat vara delaktig eller håller man engagemanget vid att ge pengar till genomförandet?

- Hur tror du politikerna ser på denna typ av projekt?

- Hur tror du tjänstemännen ser på denna typ av projekt?
- Har du något exempel?

- Hur påverkar det arbetet med projektet och själva processen?
- Vad tror du man kan göra för att ändra på det?
- Fanns det en plan för hur projektet skulle legitimiseras och förverkligas?
- Hur diskuterades förankringen med politikerna?
- Hur har arbetet med mötena och processen förlöpt och förändrats?
- Har man under arbetets gång ändrat på syfte och tillvägagångssätt efterhand som kunskap om processen och resultaten har uppkommit eller har det fått löpa fritt?

Intervjun med ordförande i arbetsgruppen i Teckomatorp

- Kan du berätta kort om dig själv?
- Vad arbetar du med?
- Har du tidigare haft kontakt med kommunala tjänstemän eller politiker?
- Hur var den erfarenheten?
- Hur kom du i kontakt med detta projekt?
- Vad hade du för förväntningar?
- Stämde dina förväntningar väl överens med de erfarenheterna du har idag?
- Har detta arbetet förändrat din syn på kommunalt planeringsarbetet?
- Hur har projektet påverkat de som är inblandade?

- Hur skulle du vilja utveckla och fortsätta arbeta med dessa frågor?
- Har det förändrat ditt sätt att se på samhället och hur det styrs?
- Vem sitter med på mötena?

Intervju med kommunpolitikern, entreprenadsingenjören och kommunchef.

- Kan du berätta lite om dig själv och vad du jobbar med?
- Vilken kontakt har du haft med Öresundboprojektet?
- Vem har du haft kontakt med?
- Hur har samarbetet fungerat tycker du?
- Har det inneburit mer jobb för dig eller har det underlättat ditt arbete?
- Svalöv har ju varit aktiv med att testa nya metoder och projekt. Hur tror du det påverkar kommunen?
- Vad ser du för fördelar med att använda sig av rådslag?
- Hur långt kan man dra arbete med rådslag?
- Vilken har reaktionen från politikerna varit på Öresundboprojektet?
- Om man låter de som bor och arbetar mer direkt få bestämma hur samhället skall utvecklas och bebyggas, vilka konsekvenser tror du att det får?

